

Artà

PREMSA
CORNDE

ANY IV - NÚM. 31 - SEGONA ÈPOCA - PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL - AGOST - SETEMBRE, 1988

GLOSES D'EN TONI BUTLER

Que passa amb sa carretera
de Sant Llorenç fins a Artà?
Dins Bellpuig un ha d'anar
ben alerta a sa vorera;
que vas en tren cremallera
sembla, de sotracs que hi ha.

Ja pots ser bon conductor
i agafar bé es volant;
tot tu te'n vas tremolant
perquè es clots te fan temblor;
pateix sa suspensió,
de nova se va esbravant.

S'afluixen perns i femelles
i es cotxe te fa es sedàs.
Jo voldria que en passàs
En Saiz o bé en Cañellas...
Obririen ses pipelles
i tal volta s'arreglàs.

Feis-nos nou es paviment,
llevant ses curves i es clots;
perquè som molt bons al-lots,
mos oblida Es President.
Artà es bon contribuent:
tothom paga es seus impostos.

Pegau una arregussada
i fareu bona millora;
no comprenc tanta demora
en tants d'anys de començada
són molts que l'han flestomada
i això gens vos condecora.

No vui fer ja més protestes.
Posem-mos de bon humor:
ara vé Sant Salvador,
tothom tengui bones festes
en calma i fora tempestes,
Salut per celebrar-ho!

TONI GINARD (BUTLER)

Jo te salut paisatge idíl·lic i somiat, d'una Mallorca folklòrica i fabiolera, que sols ha existit dins les fantàsies utòpiques dels qui voldrien aturar el progrès i les necessitats vitals que fan irrealitzable aquesta quimera.

No és dolent somiejar per Festes, en pagesos vestits a l'ample i pacífics ramats pasturant davall l'ullastre, mentre les xeremies omplen de notes nostàlgiques els carrers del nostre poble. No és dolent, sempre i quan tenguem la clarícia que recordar, enyorar el passat, ha d'esser sols un impuls per caminar creant el futur.

Bones Festes de Sant Salvador i bona fira de setembre.

Sempre que anam cap als lectors, ho feim amb un respecte profund, i amb anhels de superació. Aquí teniu el vostre Artà. Que l'estiu vos doni tota la felicitat que vos mereixeu i que nosaltres vos desitjam.

Editorial

Otra vez la discriminación

Si no fuera de risa, sería dramático.

Es de risa porque una subvención de ciento veinticinco mil pesetas, que no basta ni para la edición de un número extraordinario, no es para ser tomada muy en cuenta.

En el presupuesto anual, que por fin se ha llevado a pleno, aparte otras chapuzas y discriminaciones efectuadas por quienes tienen el deber de fomentar la convivencia entre el pueblo de Artá, han vuelto a consignar ciento veinticinco mil pesetas para nuestro venerable colega «Bellpuig», mientras que no conceden ni una sola peseta, al Artá.

Me gustaría que alguien me explicara, que criterios siguen, erigiéndose en jueces y parte, para conceder, graciosamente, el dinero que recaudan del pueblo, a quienes son de su misma cuerda, les aplauden las gracias, o callan por miedo, mientras dejan sin ayuda a entidades que sin faltar al respeto a la persona, expresan sus opiniones, libremente, ejerciendo un derecho que concede la Constitución Española, y se ejerce en cualquier lugar del mundo civilizado.

Porque, quiéranlo o no, pasamos de los quinientos suscriptores, lo que quiere decir que estamos presentes en la vida cultural de nuestro pueblo.

Somos por tanto una entidad local de interés social y cultural que fomenta la convivencia entre los habitantes de Artá (este enunciado lo comentaremos y ampliaremos en próximas ediciones).

Porque, quiéranlo o no, nuestra edición es esmerada, nuestras diversas secciones muy leídas y comentadas. Porque, quiéranlo o no, en el contexto de «Prensa Forana», nuestra revista cuenta y es considerada. Porque, quiéranlo o no, luchamos por la convivencia y, haciéndonos eco de la diversidad de población que tiene Artá, hacemos el periódico bilingüe para que así pueda ser leído por todos.

¿Es que «Els forasters» solo interesan para sacarles el voto? Ellos tienen tanto derecho como el que más, a leer prensa local, y creemos que contamos con suficientes espacios escritos en catalán para ir hacia la normalización.

Que tiene que hacerse, por su propio peso. No a la fuerza.

Solo por nuestra sección «Parlar bé poc costa», debería ser subvencionado El Artá.

No obstante, conociendo el talante, la subjetividad, la falta de criterio, el espíritu vengativo, el nepotismo y la prepotencia de quienes ocupan la Casa Consistorial, no deberíamos llamarnos a engaño.

Saludábamos con optimismo la llegada del nuevo alcalde, Miguel Pastor, por sus antecedentes democráticos, que, creíamos, aplicaría a su gestión.

Hoy estamos profundamente decepcionados.

Ni un gesto de acercamiento a pesar de las oportunidades que le hemos brindado.

En este mismo número le habíamos ofrecido una página para que expresara sus opiniones. La ha rechazado.

En el último pleno fuimos testigos una vez más de su falta de preparación para su cometido, de su vanidad y sus escasas condiciones para sostener un diálogo.

Era ridículo ver su balbuceo cuando un Concejal de la Oposición le recriminaba la chapuza que se había efectuado en la confección del presupuesto.

Otro Concejal le acusó por su incipiente nazismo y no supo que contestar.

Pregonó un programa electoral y practica lo contrario. Recordad aquel equipo de finanzas que tenía que resolverlo todo y hoy en el Ayuntamiento escasea la liquidez a pesar de terneros fritos a impuestos.

Esta es la pena.

El que nos den o no una subvención es lo de menos. Sobreviviremos.

Y en el caso de que así no fuera, tampoco va a hundirse el mundo porque no salga el Artá. Lo tenemos claro.

Es tan solo que seguirían campando por sus respetos sin que nadie se atreviera a denunciar sus desmanes como hacemos nosotros, valientemente. Ahora bien, lo que no tiene claro el Sr. Alcalde, último responsable de la discriminación, es que con su actitud, mancha, ensucia, a quienes deberían estar limpios de sospecha.

Porque obviamente, si le siguen dando subvenciones al «Bellpuig» puede pensarse que es para que siga dándoles incienso, como hace su cronista municipal que además tiene un cargo dependiente del Ayuntamiento. Y esto no debería ser así. Lo único serio y digno de la prensa es su independencia.

Que conste que no decimos que «Bellpuig» no sea independiente; pero no lo parece. Estoy seguro que a nuestro colega le duele que se nos trate así. Como nos dolería a nosotros que incluso rechazáramos la subvención si no participara «Bellpuig» en ella. A nivel nacional el Gobierno Socialista al conceder sus subvenciones jamás se atrevió a dejar ningún periódico adverso, sin ella.

En Artá si se atreven. Y es lo que dijo el Concejal Juan Amorós. Tienen un componente de nazismo en su actuación, que les hace olvidar que estamos en una democracia en la que, definitivamente el Pueblo es el Soberano.

Y se me ocurre: ¿Qué pasaría si el pueblo, la parte del pueblo que se siente discriminada se negara a pagarles unos impuestos que tan mal administran? Porque no lo olviden Señores del Ayuntamiento, Señor Alcalde. Este dinero que Vds. dan a los que les son simpáticos y niegan a quienes no comulgan con sus métodos, decididamente no es suyo.

Es... DEL PUEBLO.

POEMES DEL SANT PERE

Diumenge, damunt es diari,
vaig llegir que un regidor,
(aquell que canvià de color,
de pensaments i patró),
deia no esser extraordinari
canviar ses ordenances
en cas de necessitat,
i així, edificar a Ciutat,
un edifici allargat
dedicat a ses finances:
a vendre coses de roba
i articles de regalar,
i perfums per aromar,
i sobretot a dictar
per sa primavera, «sa moda».

Mentrestant, a cas Patró,
un barri de s'altre costat,
a un pobre home retirat,
emmalaltit i endeutat,
que a força de molta suor
juntà pesseta a pesseta
per aixecar una caseta,
va veure com sa piqueta
d'un mal batle dictador,
de sa manera més bruta
vil, mesquina i traicionera
la va reduir a escombrera,
enviant a ca una puta
fe, il·lusió i quimera
d'un pobre treballador.

Sa cosa no té remei
i ara ja no hi cal cap queixa,
sols demanar, si se deixa,
a veure si no és sa mateixa
pes pobre i pes ric sa llei.

I per acabar-ho de arreglar
vos contaré sa darrera:
aquella casa senyera,
que més de cent anys enrera
ja era una institució,
coneguda a Petra, Artá,
a Esporles, Llubí, Alaró,
i tot quant de poble hi ha,
es «Sindicat de lo Forá»,
també rebé sa tarjeta
de s'emputada piqueta
que va enviar a la punyeta
i féu passar a millor glòria
passat, sentiment i honor.
Jo et vaticin, Aguiló,
deixaràs mala memòria,
doncs de tú dirà s'historia:
«Ramon I, el Destructor».

EL SANT PERE

DE QUAN ELS BISTECS EREN DE PAPER...

Per caparruts i obstinants, els d'Artà. Entre altres capbuidades, sovint aficam la banya de la caparrudesa i no hi ha pany que no sens obri. no heu notat de quina forma tan original suplím la manca de planificació per una alarman rutinà improvisadora?. Aquí, tot s'hi val. Com més capdavanteres són les persones, pitjor. D'un dit i fet i ara no lleu, mos alimentam a betzef. però vius. L'espontaneïtat, és un estel de virtuts tan sols a l'abast de gent propietària dels nobles i reials recursos indicadors del bon seny i suc de cervell. Malgrat fassem demà el que ben de debò podríem fer-ho avui, quin poble d'aquets entorns, té l'orgull de posseir una fauna humana multisecular com l'artanença?. Servidor, personalment, diria que som fets i emmotllats un moment en que Déu estava magnànim i un xic estabornit.

L'any 1939, conegut pel de la Victòria, l'Ajuntament es proposà fer verbena un i oli. A la sotacapa, les nostres autoritats cloqueren barrina amb l'orquestra Drac de Manacor. Quan es temeren les forces vives de l'ètica espiritual, anaren a descloure el tracte per quasi el doble de l'entesa concertada, perquè no vinguessin a amenitzar el ball d'aferrat. La «Drac» no en feu dos mots a inventar-se la inexcusable mentida d'una imaginària malaltia del pianista.

Mestre Tomeu Flaquer «Mangol», batle en aquelles saons, i l'amo en Toni Vives «Tit», cremats just una espelma encabida, tocaren els tapins cap a Palma cegats pels nervis. ¡Era el dissabte de festes!. Quin desgavell. Ningú resoldria un trenca-closques tan descomunal mancament solsament 24 hores per amollar els xots a la Plaça Nova.

No hagi por. «Taxi; ràpid al quarter del Carme com un llampec». Allà hi havia el rei dels impossibles, en Tomeu Llaneres Sancho (Bolló). Mestre Tomeu Mangol i l'amo en Tit, parlant amb un terròs de guix sota la llengua, l'assabentaren de la fretura d'improvisar un aplec de músics fos així com fos.

En Llaneres romangué petrificat i emparpalat. «Senyors meus, a aquestes estam. Ara li fan es màneç. Jo no trob bufaines ni a un fàbrica de vidre». «Idò, inventa-los. Demà ferem verbena sia de llevant sia de ponent». «Mal haguessiu perdut el quest. Aquí on me veis, no estic en condicions d'organitzar ni un ball de matances». «Agafa militars que toquen amb tu. Al defora hi ha un cotxe i anem a cercar-los».

Domicili per domicili, en Llaneres parlà i mentí a vuit companys seus engatjan-los dins una gàbia enganyadora. Total, que a les dues i mitja del capvespre de S. Salvador els músics, amb els instruments, partiren en tren vers Artà. A dotze i cinc minuts de la nit quedava constituïda l'Orquestrina «Los Isleños». Fets uns pulcres fatxendos, començaren la vetlada (casí amb absoluta certesa) atacant el pasdoble «Heroína», obra de D. Feli-

ciano Ponsa Riutort. L'esmentada peça, juntament amb «Los Voluntarios», sigué la favorita de tota Espanya.

Els integrants de4 los Isleños foren en Coves i en Pocoví, trompetes. En Martorell, trombó. En Vicens, bateria. Al piano, en Bestard. En Llaneres baix tuba. (no confondre'l amb un contrabaix de caixa). Saxo tenor, en Vallespir i saxos mi bemoll, en Massot i en Pons Pol. No cal dir la riquesa musical que oferiren al nombrosíssim públic d'Artà i pobles veïns. Després de la guerra civil, aquella música sonava a mel de Son Sureda.

Mentrestant, el binomi Mangol-Tit, assaboria l'èxit xuclant una brevaque més aviatsemblava una estaca de fermar bous. Adéu patiments i anades a bescoll.

Però qui celebrà Nadal i L'Epifania va ser l'amo en Tòfol del Dorado. Bestregué caramulls de paella als músics sadollant-los fins a no porer, presentant, caraalegre, un astronòmic rebut a la Sala de 85 pessetes. mem el guapo que diguí que tal xifra no fos una caixa d'esglai.

Acabada la disbauxa, l'amo en Joan Terres se'n dugué els artistes a Palma cobrant 75 Pts.

La mitjana festa, repetició de la mateixa orquestra. Segona monumental verbena i la plaça de gom a gom. Només un desaire; el trenta per cent, no recordava on era la taquilla. Espardenyas de veta i espart, sabates (adornades de mitja sola) Ilustrades amb gargalls de dejuns. Molta roba de llista i poques mudades de llana i el pòrtic del recinte, pintat per en Tomeu Gili, «Sua»(qui per cert cobrà 7 Pts), servien de dissemblança a l'impecable vestir de Los Isleños, els quals cobraren per tocar les dues verbenes, l'esgarrifadora quantitat de 465 pts.

Els organitzadors, ni s'ho creien.

Acabem dient que l'amo en Perico Guixó s'emportà a Ciutat en Llaneres i companyia, també per 75 Pts.

Pel que té de curiós, a la primera verbena es recaptaren mil-cent Pts. i 540 a la segona.

AUSIÀS PARC

CANTEN PAPERS I MENTEN BARBES

DÍSTIC DE RODOLÍ

L'altra diassa fórem testimonis casuals d'una conversa a l'entorn del mestre Segundo. Els tertuliaires s'enteni en amb una hiperestèsia dialèctica pròpia d'un qui va coxeu-coxeu a l'arraca-cega. Doncs bé: ni fava ni fesol. El mestre Segundo pujà al cel el 24 de maig de 1919; Son substitut fou D. Tomàs Homar Moreno, però com que era inspector de policia de Palma, la incompatibilitat d'ambdós càrrecs foren normatius per no prendre possessori. Pel setembre del

mateix any, exercí D. Joan Bover Fullana, qui a les hores tenia oposicions guanyades per treballar la docència d'uns graus més superiors. Per tant, la tasca a la nostra escola, sols arribà a un any de compliment. Llavors, al setembre de 1919 el succeí, de forma definitiva, D. Tomàs Camps Serramallera, procedent de l'escola estatal de Ripoll a Catalunya. No hi ha com els papers per aclarir embulls.

D. Segundo Díaz Cordero.

JOAN LLUÍS ESTELRICH

III

Joan Lluís Estelrich visqué destinat a Cadis un set anys, des de 1903 fins a 1910, en què ja el trobam, fix, de professor a l'Institut de Palma de Mallorca. D'aquí, de Palma, ja no se mouria mai més en la seva carrera oficial.

Hem pogut aclarir bastant bé les esmentades dates gràcies a l'abundosa correspondència que posseïm de Miquel Costa dirigida a n'Estelrich. Efectivament, a una carta d'en Costa de 25 d'abril de 1903 podem llegir aquestes paraules: «Queridísimo Luis: ...No sabiendo a donde dirigirte esta carta (pues ya te supongo salido para Andalucía) te la mando al Instituto de Cádiz, termino final de tu viaje. Lo que puede suceder es que tardes en recibirla». (Se veu que la correspondència ja en aquell temps, com ara, tampoc no s'atropellava gaire en arribar...). I la carta acaba així: «Que tu nueva residencia gaditana te sea agradable y provechosa. Te lo desea...» (1). Això pel que fa referència a la *presa de possessió*, diguem-ho així, de n'Estelrich a Cadis.

Quant a la seva vinguda definitiva a Mallorca l'any 10, també en tenim notícia per medi del mateix Costa. Aquest, en el seu *Diari* i a partir de l'esmentat any 10, anota reiteradament trobades pel carrer, passeigs i conversades amb n'Estelrich; també registra les visites que se feien mútuament i altres detalls propis d'una bona i vella amistat, substituint d'aquesta manera la correspondència escrita pel tracte directe i personal, molt més interessant.

Sí, Costa i Estelrich foren dos veritables amics durant tota la vida, malgrat algunes diferències de criteri especialment sobre l'us literari de la llengua materna. Tots dos tingueren un alt concepte de l'amistat i Costa, a més, sabé definir aquesta bella qualitat humana en uns versos dignes d'esser recordats en aquest moment:

*Fraternitat de l'ànima,
millor que de la sang uneix les vides:
és harmonia ingènita
més forta en voluntat, com res l'imposa.*

*D'amor té noble l'indole,
però sens febre del sentit ni lluites,
sens turments ni llàgrimes
de gelosia o borrascós desfici...*

Miquel Costa i Llobera.

*En calma sereníssima
escalfa els escollits que s'hi agombolen,
com a l'ardor benèfica
de la volguda llar on riu la flama.*

Joan Lluís Estelrich, a Palma, vivia al barri de Sa Calatrava, concretament al carrer Baluarte del Príncipe. Aquest barri, avui tan degradat, en aquell temps devia ser una altra cosa i per a un esperit sensible com el del nostre artanenc devia tenir, a més, un caire un poc sentimental ja que per allà (a Monti-Sion) —com diguérem al principi— hi havia estudiat el batxillerat i pel pati d'aquell immens casal s'hi havien escolat, feia tant d'anys!, hores ben amables de la seva joventut. Per allà també tingué lloc la famosa tertúlia literària de ca don Joan Alcover on acudien els diumenges decapvespre els literats més importants de Mallorca d'aquell temps: Miquel dels Sants Oliver, el mateix Costa, Maria Antònia Salvà, Gabriel Alomar, Llorenç Riber, Miquel Ferrà... I en aquell cenacle, obert a tots els vents, s'hi llegien produccions literàries de molt diferent escolar i, com és natural, s'hi llegiren també algunes coses de n'Estelrich com, per exemple, les seves versions castellanes de poetes italians. N'Estelrich creim que per força s'hi devia sentir bé per Sa Calatrava, en aquell temps un barri tan... il·lustrat.

Joan Alcover al jardí de la seva casa.

Com hem apuntat, n'Estelrich comença la seva carrera docent a Mallorca l'any 1910, essent catedràtic de l'Institut de Palma des d'aquesta data fins a l'any 1923, en que morí a l'esmentat carrer Baluarte del Príncipe.

Les notícies que tenim d'ell, com a professor de l'Institut, són bastant bones. Diuen que era molt recte i que no se deixava subornar per ningú. Les influències, amb ell, no valien de res.

Conten que en certa ocasió un amic seu d'Artà anà a visitar-lo per tal de recomanar-li un fill que s'havia d'examinar de literatura amb ell.

—Què tal? Com estàs? —digue l'amic, somrient, només traspassar la porta. —Supòs que saps perque vénc.

—M'ho sospit— respongué el catedràtic. Es teu fill s'ha d'examinar... aquesta setmana.

—Això mateix. Tu ho has dit. Confii que li faràs... bona mesura.

—Idò no confiïs tant— afegí n'Estelrich perque a noltros mos paguem per fer homos, no per fer ases.

No sabem el resultat final d'aquella entrevista; però, així com estaven les coses, hem de suposar que si el bergantell estava preparat, va aprovar i, si no hi estava, degué comparèixer al nostre poble amb una bona carabassa.

(Continuarà)

J. SARD

(1) Vegi's l'*Epistolari* de Torres Gost, citat a l'article anterior.

Sa Colònia de Sant Pere

Excursión de la Tercera Edad.—Aunque este número resulta un poco recargado por las Fiestas Patronales, no quiero dejar de citar la excursión que la Asociación de la Colonia, uniéndose a la de Artá, efectuó a Cura, Gracia, Lluchmayor y Castillo de Bellver. Era una respuesta a la invitación que había hecho el Aula de la Tercera Edad de Vía Argentina de Palma.

Se salió de Artá a las 9 horas del día 22 de Junio pasado, y después de visitar los nombrados santuarios, se comió en el restaurante de C'an Tiá Taleca de Lluchmayor, terminando en el Castillo de Bellver, en donde se celebraba la Fiesta, a la que asistieron casi todas las Asociaciones de la Tercera Edad de la Isla, haciendo que el Castillo resultara más bien pequeño.

Torneo de Petanca.—Como decíamos en la anterior crónica, se intentaba acabar las eliminatorias para entregar los trofeos durante las Fiestas. Esto fue posible y el día 1º de Julio, antes de empezar la actuación de la Coral de la Tercera Edad de Artá, que por cierto estuvo magnífica y fue muy aplaudida, se procedió al reparto de trofeos, cuya entrega fue realizada solemnemente por el Sr. Alcalde D. Miguel Pastor.

Los 4 primeros puestos de la competición fueron alcanzados:

1º—Por la pareja compuesta por Margarita Munar y José Cantó.

2º—Por la pareja integrada por Pedro Domenge y Jaime Morell.

3º—Por la pareja formada con Victoria Piris y Guerin Gaby.

4º—Por la pareja constituida por Antonia Martí y Lorenzo Mas.

El acto fue de corta duración, pero hubo una somera explicación de las etapas de la eliminatoria y calurosos aplausos para los vencedores. Se piensa repetir la experiencia cuando no apriete tanto el calor.

Religiosas.—Como todos los años, el Santo Oficio en honor de San Pedro se celebró con la acostumbrada solemnidad y con brillantes intervenciones del Coro parroquial, reforzado convenientemente con voces artanenses, entre las que destacó la de Magdalena Palou en algunos solos, que no fueron acompañados de sonoros aplausos por respeto al Recinto Sagrado.

La homilía, sentida y apropiada al momento, estuvo a cargo del presidente de la función D. Antonio Gómez, Vicario de Santa Catalina Thomás.

Seguidamente se procedió a la bendición del nuevo Edificio Municipal, que alberga al Dispensario y a la Cruz Roja de la Colonia. Pronunció unas breves palabras el Sr. Alcalde y hubo refresco para los asistentes.

Musicales.—Además del recital, ya descrito, de la Coral de la Tercera Edad, la Banda de Música de Artá ofreció un magnífico concierto de su escogido repertorio. Tuvo lugar el mismo día 29 en el recinto parroquial, consiguiendo una numerosa asistencia, que aplaudió con calor su perfección interpretativa.

Verbena y «Gran Festa Pagesa».—Amenizada por los conjuntos Els Mallorquins y Géminis, en la noche del sábado día 2 tuvo lugar la clásica verbena de todos los años, con lo que pudo zaranearse de verdad la juventud que acudió a la cita. El recinto de la Plaza estuvo muy bien montado y el escenario permitió a los músicos lucir sus habilidades con comodidad.

Alcanzó un gran éxito la «Festa Pagesa» de la noche del Domingo día 3 del corriente, que ofreció el grupo de Artá Balla i Canta. Se aprecia que de año en año la afición al Folklore Mallorquín va en aumento, y no sólo los asistentes aplaudieron a rabiar las perfectas evoluciones de los elementos uniformados del Grupo, sino que se lanzó al ruedo mucha gente cuando se pasó al baile abierto. Es un gran consuelo comprobar que la juventud de cada día se aficiona más a nuestros bailes tradicionales, que se van perfeccionando sorprendentemente, sobre todo en nuestra comarca artanense. Enhorabuena a la Dirección, que con tanto cariño lleva adelante María Genovart y sus ayudantes.

Deportivas.—En la tarde del sábado, día dos, se estrenó el nuevo e improvisado Campo de Fútbol, en donde compitió el C.D. Artá una selección de colonienses. La diferencia fue muy notoria; 11 goles a 6 a favor del equipo organizado. Pero no decayó por eso el entusiasmo de los locales, que consiguieron alguna jugada de mérito. ¡Animo y a entrenarse, ahora que tenéis donde.

Los demás juegos y deportes se desarrollaron según programa.

Club Náutico.—Dos fueron las pruebas organizadas por esta Sociedad: Concurso de Pesca al Volantín y Regatas de optimists.

En la de Pesca al Volantín, celebrada el 26-6-88, participaron 11 embarcaciones, las que, a pesar de la gran limitación en tiempo y espacio, consiguieron capturar 35,260 Kgs. de roqué, que fue entregado a las Hermanas de la Caridad.

El resultado de la prueba fue:

1º—Embarcación tripulada por Antonio Horrach y Manolo Vich con 4,650 Kgs. pescados.

2º—La de Manolo Martín (junior) y José Massanet que consiguieron 4,250 Kgs.

3º—Hicieron Pepe Domínguez y Lorenzo Coll con 4,150 Kgs.

También hubo prueba para damas, que fue ganada por Francisca Riera y María Sendra con 3,080 Kgs. de captura.

La pieza mayor fue pescada por Pedro Mas y dio 150 grs. en báscula.

Para la entrega de premios se organizó una cena la noche del Sábado, día 9 del mes en curso. Asistieron 80 comensales y los trofeos fueron entregados por el Sr. Alcalde y el Director de Sa Nostra de Artá.

Se acabó la velada con un baile en la terraza del Club Náutico.

Para las Regatas de Optimists, cuyas calificaciones puntuaban para la gran prueba Banca March, se inscribieron 32 regatistas, procedentes de: Portixol, Arenal, San Antonio, Can Pastilla y 6 Locales.

Se efectuaron los días 2 y 3 de Julio, dando los siguientes resultados:

Grupo A, de 12 a 14 años: 1º—Ana María Piña; 2º—Javier Salvador; 3º—Pedro Calafat.

Grupo B, de 10 a 12 años: 1º—Alejo Truyols; 2º—Francisco Llabrés; 3º—Pedro Dávila.

Grupo C, de 8 a 10 años: 1º—Juan Aristondo; 2º—Federico Juliá; 3º—Sebastián Bonet.

Y entre los locales la clasificación fue: 1º—Bartolomé Martí; 2º—Anabel Horrach, y 3º—Cristina Serra.

Esperamos que en las próximas competiciones los representantes de nuestro Club hagan un brillante papel, puesto que ya se han inscrito 35 alumnos para asistir a las clases de vela que se impartirán los Sábados y Domingos durante los meses de julio y agosto.

De ellas hablaremos más adelante con detalle.

Sugerencia.—la población de la Colonia aumenta considerablemente durante el Verano, produciéndose con frecuencia situaciones embarazosas y delicadas por falta de un médico residente en la Zona.

¿No podrían nuestras Autoridades Sanitarias tratar de enviar circunstancialmente un médico para esas fechas de aglomeración?

Muchos vecinos lo agradecerían, pues comentan con frecuencia esa imperiosa necesidad.

JOSE CANTO PLANISI

Un aplaudiment per a l'Ajuntament. Els indicadors que s'han instal·lat al poble són clars i llampants. Eren molt necessaris. Ara no se veuran tants d'automobilistes demanant indicis. I no aniran tan desorientats.

No ha rajat mai. No hi han instal·lat mai un grifó, aixeta, canella, raig, broc o canó que hagi ajudat a fer vert es pis de la Placeta. Per què no el lleven? Perill per a una «mobilette» per a una bicicleta i fins i tot per a qualche automòbil. La llevam? Tan sols no té art ni gràcia. No serveix per a res. Fora noses.

Una altra enhorabona. Hi ha qualcú que no mira s'hora per anar-se'n fins que tot és net i les plantes han begut a voler. I, per ara, en bona hora ho diguem, no s'hi han girat els «gamberros» ni els inconoclastes pintaires, ni grafiters. Enhorabona al jardiner i als qui el manen!

REVOLTILLO

Restaurant de Muntanya

No és publicitat. Es un dels llocs formosos per anar-hi a disfrutar. I, naturalment aprofitar per dinar, o sopar. Tant se'n val.

Ho han agafat gent que en sap i vol fer feina. Ses Cases Velles de Sa Duaia d'Abaix amb l'afegitó del Castell són una delícia dins la muntanya. Proveu d'anar-hi una nit de calor i sabreu el que és prendre la fresca.

Ah! I si acompanyan la vetlada amb un trusset de porcella o la mallorquina pot ser inoblidable.

Els fanals de Na Batlessa

Pareix mentida que entre nosaltres se criï aquesta gent que disfruta fent malbé ses coses. Perquè no és un, són molts. I se veu ben fet aposta. I pareix mentida que els de l'Ajuntament, que presumeixen de cultes, no sàpiguen evitar-ho o no ho arreglin «ipso facto». Manco presumir de lletraferits i més obrar en conseqüència! Si a la Sala els queda cap duro, podrien arreglar-ho tot d'una i no seriem la befa dels visitants. I els mestres, què fan els mestres? Tan difícil és aficar-los dins sa molle-rra un poquet d'urbanitat! Ai! Manes d'Es Mestre Segundo, Estanyol o Andreu Llompart.

Cala Torta

Ja hi heu anat a Cala Torta enguany? Platja neta i ben presentada. No debades els qui porten el «Bar» fan els possibles perquè tothom s'hi trobi còmode.

Quina diferència amb Cala Mitjana, a on a mitjan juliol encara no havien netejat d'alga. Brutor pertot. Se coneix que s'equip d'En Tofol Medina no havia començat s'escarada, i en Jaume Gil sols pot vigilar perquè no li calin foc. I a més de la platja neta, a Cala Torta s'hi troben banyistes com aquesta.

Es «Xiringuito»

Un home apassionat pel treball ben fet. A Cala Torta en Joan Cendra demostra que el que té interès, no es cansa de lluitar. La seva dona i el seu cunyat Manolo tracten amb la clientela. Vos recomanem aquest «baret» simpàtic, net, ben situat i no massa car. Ah! A Cala Torta hi entren el Nord i el Llevant.

Un altre cop d'atenció

Sr. Batle, Regidora de Cultura, feis-ho a sebre a qui en té l'obligació. El temps i el gamberrisme actuen dins Sa Canova, sense que el G.O.B. el G.E.M. el P.S.M. o el B.H. donin la veu d'alarma. Els talaiots de Sa Canova corren perill i no és per la Urbanització. Bastarà un temporal d'aigua i vent per a completar l'obra destructora dels gabaires. Si estimau Artà i el seu patrimoni megalític, feis qualque cosa.

Talaiot de Sa Canova. Aquest és el gros PERILL! El Talaiot sens dubte més harmeniós, amb la columna central més ben conservada esta a punt d'enderrocar-se. Per què fins ara s'han conservat aquests monuments, i nosaltres som incapaços de deixar-los als nostres néts?

Comprenem que mos feim pesats, però enlloc de xerrar en Silva i companyia renouera enmig de la Plaça, per què no aportan la seva ajuda?

O és que no saben per on cau es Talaiot de Sa Canova?

Gaspar Caballero Femenias a Televisió Espanyola. Fa uns dies ens va sorprendre a l'avanç informatiu i a *Temps d'Estiu* la veu ben timbrada i la falc del nostre paísà. I encara ens va agradar més la dicció clara sense iotitzacions i *jujismes* que diven «jei» per llei o «llutge» per jutge i «julmaior» per Lluçmajor.

Va esser un descans per l'esperit sentir un presentador que parla un mallorquí clar sense sofisticacions de fonètica inventada, amb naturalitat i bones maneres.

Sabem que en Gaspar és també redactor del medi televisiu. Acabada la carrera, no pot començar millor. Enhorabona, Gaspar!

Gustavo Adolfo del Barco Domínguez, un administrador de Correus de grata memòria es troba estiuant entre nosaltres. Va estar tres anys destinat aquí i era un gran pescador. Se'n va anar a Lerma, destinat, pel juny del 84. No és estrany, ja que és nat a Burgos i a tothom li agrada estar a la seva terra. Era tan popular que fins en Barraca sense veure-hi l'acompanyà a fer puu perquè pogués pescar, de bell nou.

conversa
TIRADA

per LAU

Sebastià Mesquida Sureda

(Continuació)

A vegades record una anècdota, d'aquells dies. Quan vaig tenir en ses mans sa gramàtica llatina per començar-hi a estudiar —mesos abans de s'ingrés efectiu en es Seminari—, i vaig veure s'entranyat de declinacions per ses que havien de passar gairebé totes ses paraules, me vaig quedar parat: me vaig assustar. Un diumenge dematí vaig agafar aquell llibre i me'n vaig anar amb ell devers Son Fortè Nou, on altre temps cavava llobades i treia hugons; davall un garrover tingué lloc una batalla enconada i silenciosa; quan tornava an es poble coneixia, però, s'alliberament interior de sa victòria...

Ets estudis duraren nou anys, i vaig dir missa en es vuit, l'any 67. Vaig estudiar primer en es Seminari, essent quasi des des principi col·legial de La Sapiència, i després a s'Universitat de Comilles: dos anys a Cantàbria, en un paisatge de turons verds i suaus, devora la mar, i un any a Madrid. Després vingué tot: Parròquia de Sant Sebastià, Institut Ramón Llull, professor de teologia en es Seminari... I vingué la vida, també!

Sa gent sap que avui faig feina com a agranador en es carrers de Palma, i això planteja en aquesta divagació meva un cert tipus de qüestions: he de parlar, en primer terme, d'enfocaments i motivacions que rodegen aquest fet rar o tenen relació amb ell. ho faré d'artanenc a artanenc, amb un somriure confiat i, sobretot, lluny d'afanys propagandístics...

Podem començar amb una anotació ben simple: me vaig donar compte, cada vegada amb més atenció i amb més evidència, que quan la gent se dirigia an es capellà adoptava un to artificial, adequat an es cas; per fer-ho així havia d'abandonar de forma contingent sa seva esfera, diguem, i tornar-hi després. Això posava de manifest, an es meus ulls, s'existència d'un abisme entre es món clerical i s'altre; i que es gestos mutus de proximitat i intercanvi en bona mesura eren pura apariència, aren falsos. Tal com ho ho veia, sa figura i s'activitat des capellà de principi quedaven desqualificades, mancades d'espai real i assumit dins sa societat, diguem.

Un dia de febrer del 77 me concedien sa feina d'agranador. L'havia demanada dos anys abans. Fou una simple qüestió de realisme, idò; res més. Ni intervingué cap virtut especial, humilitat, etc. Amb so carretet i sa granera, lo únic que jo cercava era sa situació indispensable, segons jo ho veia, per a viure, pensar i, si calia, parlar de peus en terra. Voldria afegir aquí alguna idea. Curiosament es llarg període d'estudis no l'havia exigida, aquesta situació, ni de si l'exigia, diguem, s'estudi actual; però la demanava, en canvi —i segons sa meva impressió—, sa vida des capellà com a tal en es servei de sa qual se troba s'estudi. Això em fa pensar que un temps d'estudi no és, necessàriament, un temps de pensament privilegiat,

fort: realitats i perspectives humanes elementals poden quedar excloses, eclipsades pes llibres...

I bé, Lau; això només fou es principi d'un panorama nou. Fent un esforç de síntesi et diré que, en termes generals, vaig anar entenguent que la gent estava agafada per realitats més pragmàtiques i més peremptòries que lo religiós —o que lo «humà» o lo «cultural», posem—; que es trobava embarcada en altres naus, amb una paraula. Sa gent va de redolons, Lau, enduita per pes i sa significació socials de lo que podem anomenar «poder», és a dir, ets efectius per a sa lluita i per a sa supervivència. Sa vida pràcticament s'esgota en un esforç per sostenir-se, enfront de ses altres vides, a si mateixa. A penes queda espai, així, per a «creure» seriosament en res. La gent, per a una respiració un poc més relaxada, té es raconet de ca seva, si de cas... S'home seria un ser social que, de moment, a sa societat no hi trobaria quasi altra cosa que lluita, lluita i amenaça. Sa societat sovint seria, si me permetes sa imatge, una matriu insensible d'avortaments massius...

Mira, no hi ha perquè continuara. Però tot això que acab de dir, o interessa a Déu o a Déu no l'hi interessa res, res que poguem comprendre. Vet aquí es problema des capellà. Record que quan vaig entrar en es Seminari ho vaig fer atret pes misteri de Déu que s'endinsava més enllà de totes ses coses, però ara entenc que es Misteri és inseparable de tota realitat, que s'estén a tot, particularment a s'història humana, i que impel·leix cap a una realització òptima a tots ets indrets. Lo que interessa a Déu és, precisament, lo que més interessa a s'home i a sa creació.

Per a mi hauré estat una mica pesat, una mica feixuc. Aquesta exposició de base fa quasi innecessari, però, parlar de certes coses concretes, que ja queden més o manco il·luminades. Potser he de senyalar, no obstant, que determinades preocupacions o atencions socials aïllades, que eviten i deixen intacte es cos gros des problema, sovint me resulten sospitosos: d'alguna manera duen a terme, me sembla, una selecció interessada. ¿Se justifica un interès definitiu, seriós, per sa moralitat de s'avort, per exemple, si no interessen ses col·lectivitats reduïdes a pura energia laboral sense iniciativa, desassistides de tot projecte humà?

No hi serà de més, pes seu valor informatiu, dir que avui ses meves activitats consisteixen en sa coneguda feina des dematins i en classes de teologia en es «Cetem», es capvespres que correspon. Sa meua salut no és cap cosa de l'altre món, tampoc (fa temps que tenc diabetis), i s'estat de mon pare requereix una atenció molt contínua.

Tirarem endavant com sapiguem. Vull aprofitar s'avinentesa per a desitjar molts d'anys a tots, amb motiu d'aquestes festes de Sant Salvador.

No obstant això, la sucosa amb en Sebastià Mesquida va durar encara més. Lamentam que les sempre enutjoses raons d'espai ens privin, per ara, d'oferir-vos la conversa completa. Pel seu gran interès socio-religiós i de caire orientatiu, li he suggerit que almanco la convertesqui en article per a publicar en una data propera en un número de «Artà». Tots hi sortirem guanyant.

Des del cotxe, que tenc situat just enfront de ca seva; carrer Murta, 51; li faig un gest de comiat que me contesta amb una alçada de mà i retorna a l'interior de l'acollidora planta-baixa, el seu recer, on entre lectura i lectura, enmig de papers, té cura del seu pare, cec i impossibilitat. Aquí és on en Sebastià, tot esperit i humanitat es capbussa en les seves curolles.

AUTOS ESCANELLAS

Argentina, 31. Teléfono 56 21 15 ARTÀ

EXPOSICIÓN Y VENTA ¡VISÍTENOS!

SERVICIO OFICIAL

SUZUKI
SANTANA

LES FESTES POPULARS

Podríem assegurar, fent ús de la metàfora, que les festes de Sant Salvador arriben *a tota marxa* (no «a tota pastilla») i passaran *en un tres i no res* (no «en un santiamén»), senyar *inequívoc* (no «inequívoca») de la brevetat dels plaers. Però el plaer és expressió antonomàstica de la vida, i convé, per això, tastar-ne el viu, prendre'l a poc a poc i assaborir-lo al màxim. Les festes en són ocasió clavada: se'ns ofereixen per a *passar-ne gust*, per a *gaudir d'elles* o *fruir-ne* amb intensitat. Déu n'hi do!, tot i que no en «disfrutem» gaire, per l'única raó que «disfrutar» sigui un castellanisme.

Amb una insistència *enfadosa* (no «matxacona»), tornam a ser als castellanismes. Tanmateix no ens hauria d'estranyar, perquè en tenim a tots els nivells de l'idioma, el que justifica amb escreix l'afirmació de Pompeu Fabra: «L'obra de redreçament del català literari és sobretot una obra de descastellanització». Val a dir que el nostre programa de festes, escrit en un bon català, és un instrument eficaç de normalització lingüística. Però molta gent, habituada als esquemes antics, apresos de redaccions castellanes, no muda els costums adquirits en una llambregada. per això sentim a tot arreu mots espuris com «cabeçudo», «passacalles», cotxets de «xoque», «tiro pitxon», «tiro al plato» i altres barbarismes que *ometem* (no els «omitim») per no fer lloc al pessimisme.

I això que «cabeçudo» podria designar un *cap gros*, i *cercavila* —acte de recórrer la vila amb la banda de música— supleix perfectament el «pasacalles». *Tir al plat* és lògicament un paral·lel de «Tiro al plato», i un «tiro pitxon» excessivament arrelat troba en l'expressió *tir al colom* una correspondència exacta, simple i entenedora.

¿Què podem dir del vocable «verbena»? Derivat del llatí VERBENA, que significava «cada un dels rams de *berbena*, llo-rer, olivera o murta que duïen ritualment els sacerdots pagans en llurs sacrificis», ha esdevingut la denominació de la *Verbena officinalis*, *herba verbenàcia d'una gran virtut curativa*. En català s'escriu *des de fa molt berbena*, per assimilació de la —V— inicial amb la —B— interna. La seva aplicació, relativament moderna, a les fires i ballades d'estiu per la festa major no és catalana, sinó madrilenya, i s'explica per la prolongació de les revetlles fins a la matinada, hora en què, segons la medicina popular, s'ha de collir la berbena perquè tenguí efectes curatius. Per això, malgrat que la tradició recomani de dir *revetlla*, alguns diccionaris —entre ells l'Alcover-Moll— han incorporat *berbena* o *verbena* amb l'accepció prou coneguda d'acte festiu. No saltres, intencionadament, ho deixam a l'opinió i a l'arbitri dels interessats en el tema.

El que no ecomanariem és l'estranya confusió de *revetlla* amb *focs artificials*, que només en són el principi. La vetllada o *revetlla* dura normalment tota la nit i té el mateix contingut significatiu del concepte que, d'acord amb els madrilenys, designam per *verbena* o, segons els gustos, *verbena*.

JOAN ESCANELLAS I LLINÀS

PARAPSIKOLOGIA

EL MUNDO INVISIBLE QUE NOS RODEA

El Radiestesista lo percibe a través de su sensibilidad, es una persona sensible a las radiaciones telúricas, detecta las radiaciones valiéndose de una varilla o con un péndulo, al igual las puede detectar simplemente extendiendo la mano. En la palma de la mano percibe las radiaciones telúricas. El radiestesista posee una percepción intuitiva más desarrollada que la mayoría de las personas.

Actualmente las detecciones de zonas de perturbación geopático pueden ser registradas por aparatos detectores que utilizan los ingenieros o geofísicos. El ingeniero Dieter Knapp, técnico en el campo de la electofísica, fundó en 1980 el instituto de investigaciones de Radiestesia y Biofísica en Fürt, en la actualidad se ha podido confirmar con los aparatos físicos la existencia de la (ret curry). Dicha red cuadrículada ya la conocían los egipcios, y la prueba vital está en las pirámides que hicieron construir los Faraones convencidos de su existencia y efectividad. El planeta azul está cubierto por varias redes eléctricas las cuales hasta el presente se han descubierto muy pocas.

Las radiaciones de iones procedentes de corrientes subterráneas de agua que discurren debajo de una casa pueden ejercer influencias negativas sobre nuestro organismo, el agua por ser portadora de informaciones altera su carácter dependiendo de la influencia de las radiaciones (buenas o malas) si una corriente de agua se encuentra a gran profundidad, tiene una pequeña carga radioactiva.

La red telúrica son cruces de energías subterráneas producidas por la circulación de corrientes subterráneas de agua en direcciones opuestas, es recomendable no emplazar el lugar de descanso o la cama sobre dicha red telúrica dado que la influencia del subsuelo se intensifica durante la noche. Los antiguos chinos seguían una ley de construcción que obligaba a orientar las habitaciones dentro del campo magnético terrestre y, por consiguiente a dormir con la cabeza hacia el norte. En la actualidad se ha podido confirmar que en efecto las células sanguíneas, entonces con armonía, con la bipolaridad Norte-Sur, acusan un paso de energía más fluido lo que en el plano práctico, asegura un sueño mejor y más reparador puesto que la influencia actúa sobre la microestructura del citoplasma. Aparatos sofisticados en particular un osceloscopio, aparato detector, emplea-

do por la nueva ciencia denominada geobiología, ciencia que estudia la influencia de la tierra en un lugar preciso de la misma, las plantas y los animales según datos obtenidos por los estudios realizados por la (NASA) el planeta Tierra tiene la juvenil edad de 4.500 millones de años. Estando en la edad de su adolescencia, creo se van a realizar algunos cambios radicales en su atmósfera y en su estado físico. Las grandes alteraciones electromagnéticas van a producir un cambio en el rostro de nuestro planeta juvenil, hasta que no esté en la edad adulta, soy consciente que se avecinan unos cambios bruscos en su fisonomía.

Nuestra madre Tierra que se ve constantemente agredida por sus legítimos hijos devorando su cabellera, con sus incendios constantes, contaminando su atmósfera de tal forma que sus pulmones no pueden resistir la gran contaminación atmosférica y que por sus venas subterráneas cargadas de productos tóxicos contaminan sus células circulatorias. No somos conscientes del gran dolor que le producimos a nuestra madre tierra y que con el tiempo repercutirá sobre la humanidad si no ponemos solución a estos malos tratos, a nuestra amada Tierra. Un estudio de la Parapsicología.

MIGUEL MOREY LLITERAS

ARTAnencs fora d'ARTÀ

NCF

Nom: MIQUEL FUSTER FUSTER.

Malnom: Morro.

Edat: 60 anys complits.

Ocupació: Botiguer i cobrador.

Aficions: El futbol i la televisió i la lectura.

Adreça: carrer Olivera, 3. Palma de Mallorca.

Casat amb Francisca Uroz.

Fills: dos, en Toni de 27 anys i en Francesc de 22.

Relació amb el poble: molt poca. Diu que de tant en tant veu en Guillem del Dorado i en Pedro Matemales, pero molt adesiara.

Tots els qui rondan el mig segle recordaran els dos germans muts de can Morro de sa plaça de s'Aigua. El major era en Pep i en Miquel el segon. Era molt conegut amb el nom d'en Mapola. Suplia la manca de veu amb una vivesa fora mida. Jugava amb els altres al·lots al joc que fos sense que es notés el seu defecte. Era i és encara molt espavilat.

Nom: GUILLEM PAYERAS GINARD.

Malnom: Tirós.

Ocupació: Retirat.

Aficions: Caminar, veure sa televisió.

Adreça: Pasatge Can Curt, 7-4.º 1.ª

Teléfon: 46 76 73.

Casat amb Maria Llinàs de sa Marineta.

Fills: dos, en Jaume i na Biatriu.

Relació amb el poble: sovint fa acte de presència. Te la filla a Cala Ratjada i aprofita les ocasions per aturar-se al poble.

En Guillem se'n va anar del poble per fer de pagés per devers Ciutat. Llavors va fer feina a Can Nofre de Serra Nou i finalment a Vinos Trevin. Recorda amb enyor els temps que vivien a sos Fules. Surt, com diu ell a «fer passes» i fa l'aturadeta al Cafè Monroig on hi té el seu cau.

UN AYUNTAMIENTO TERCERMUNDISTA PARA UN PUEBLO CON RECURSOS

Llevamos un año de esta tercera legislatura y es hora de analizar lo que ha acontecido en nuestro Consistorio. Por tercera vez consecutiva el «Grup Independent», se alza con la victo-

Un pueblo con recursos en manos de tercermundistas.

ria en las urnas; y con mayoría simple (5 concejales de 13) se le dio el gobierno de la casa del pueblo. Así, fue como emprendió una lucha en solitario, intentando hacer las cosas como en los últimos ocho años; pero se encontró con una oposición unida, en la cual el PSOE era la pieza fundamental, al querer demostrar que en esta legislatura no sería el pelele de los independientes, mientras el Centro hacía una labor de coordinador de dos partidos tan diferentes como son el propio PSOE y AP. Planteadas así las estrategias políticas, los independientes se encontraron que no pudieron colocar sus peones en los puntos claves, que los ocho años anteriores habían dominado. La oposición colocó a Guillermo Artigues de contador y Antonio María como representante del ayuntamiento en el colegio de EGB, mientras no se daba el visto bueno a que siguiera el mismo administrador en la residencia para ancianos.

El alcalde veía, una y otra vez, como sus propuestas de beneficiar un grupo (no al pueblo) se venían abajo. Sus intentos de acercarse al PSOE no eran lo suficientemente cariñosos porque éste no se dejaba acariciar como años atrás. Sumamente desalentados y nerviosos llegó la solución «made in james».

(Continúa en la página siguiente)

SAUNA - PISCINA - TENIS - SOUVENIRS

Restaurants / Bar

Club Casa Naval

Bodas, Banquetes, Comida mallorquina

BETLEM

Colonia de San Pedro

ARTÀ, MALLORCA

Teléfono 58 90 12

VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO

VIALSA

J. Bernad, J. Zafra y J. Genovard

Ctra. Santa Margarita, 57 - Teléfono 56 26 35 - ARTÀ

No se dio el visto bueno a que siguiera el mismo administrador, pero él sigue...

Había que hacer correr la voz de que el alcalde quería dimitir (es un arte, el chafardeo que el grupo domina bien). Y porque quería dimitir el alcalde, pues porque pretendía un sueldo digno para poder mantener a su familia, una dedicación exclusiva y nombrar dos cargos de responsabilidad (¿?), de entre sus hombres de confianza. Se planteaba un dilema para el PSOE (aunque algunos de sus militantes sabían cierto que el Alcalde no dimitiría), y era: si dimitía, ¿quién sería el nuevo Alcalde?. Por parte del PSOE, a quien Centro y Derecha querían apoyar, ni Rosa ni Antonio María podían aceptar el cargo por sus compromisos laborales, (y digo yo; ¿por qué se presentaron a las elecciones sino para engañar a sus votantes?). El PSOE no quería apoyar al Centro, porque en cierta manera a éste le tenía que apoyar AP, su eterno rival en la actualidad. Se hicieron dos sesiones plenarias llenas de gran tensión, no se concedió al Alcalde, lo que pedía, pero éste no dimitió. Resultado, el PSOE pudo negociar una coalición a su manera con los independentes; Antonio María es el presidente de la Comisión de Urbanismo y en el fondo sigue la misma situación que hubo en las dos legislaturas anteriores.

Pero a todo eso mis lectores se preguntarán el porqué del encabezamiento de este artículo. Pues bien estimados compañeros, desde que empezó esta legislatura, solo he faltado a una sesión Plenaria, por estar de viaje a la península y puedo confesaros que en casi todas las órdenes del día de la Sesión (por no decir todas) había una o más propuestas por parte del grup Independent encaminadas a pedir subvenciones a cualquiera de los entes superiores. Y es verdad, amigos, el pueblo de Artá vive de las subvenciones que nos conceden y de lo mucho que pagamos los ciudadanos. Estos señores que os gobiernan son incapaces de pensar en otra cosa que no sea subvención.

Claro que a todos nos va muy bien que nos subvencionen como que nos regalan residencias, ambulatorios, jardines y mansiones. Aparte de esto, toda su obsesión es mantener la naturaleza virgen como antaño, pero bajo un prisma actual. Pero ¿que se hace para que los bosques estén limpios de maleza?, ¿y para qué no se produzcan incendios?, ¿qué se hace para mantener las playas y costas limpias de basura?, ¿quién pinta rocas de

esta divina naturaleza y edificios de gran arraigo popular?, ¿y qué se hace con los caminos vecinales?, ¿y por qué se dejan poner postes de teléfono en lugares de gran belleza?, y no hay más, compañeros. Estos señores no tienen capacidad para crear riqueza ni bienestar social. Hay por ejemplo un grupo de industriales que empujan muy fuerte, pero, no tienen ayuda oficial y tienen que luchar en solitario.

Hay zonas de la comarca aptas para un desarrollo turístico sin estropear el paisaje. Por esto me permitiréis que entresaque unas líneas de una revista que se edita en Ca'n Picafort, cuyo director es nuestro paisano Nicolás Pons «China». En la última edición hay un artículo sobre las playas de la Bahía de Alcudia, y cuando le toca el turno de la costa artanense, nos habla de las excelentes descripciones que hacía, nuestro paisano Mestre Andreu Ferrer Ginard, de nuestra ribera, incomparable mirador de la bahía. Al final del artículo se hace un análisis de la actualidad playera, de los diferentes municipios. Dice exactamente que Alcudia sacará este año, por la explotación de sus playas 101.774.946 pts. Santa Margarita 52.300.000 pts. Muro 45.900.000 pts. Artá nada. los números son sumamente expresivos.

En resumen:

1) La política de los INDEPENDENTS es tercermundista, porque no quieren que Artá prospere y si Artá no prospera seguiremos económicamente débiles, pero para ellos irá todo bien mientras no fallemos en incapaces de mantener los gastos del Ayuntamiento. Los Independents dicen que son el Ayuntamiento; tenemos pues que pagar más cada vez.

2) El PSOE Nacional se llama progresista, el de Artá es retrógrado, no quiere que se cree riqueza, porque creen que la riqueza sólo favorece a unos que no son ellos.

3) AP Nacional quiere ser oposición sin organización, AP en Artá es oposición de calle y no de Ayuntamiento.

4) El Centro de Suárez, no aprovecha los muchos errores del gobierno central y el Centro de Artá quiere hacer una oposición constructiva para un mayor progreso, pero no es escuchado.

JUAN AMOROS
(SOPA)

BAR - RESTAURANT CA'N LLORENÇ

ESPECIALITATS:
PARRILLADAS - CUINA MALLORQUINA

C/. Sant Pau - COLONIA SANT PERE

Carnisseria Ca'n Rafel

ESPECIALITAT
LLANGONISSA I BOTIFARRONS
ESTIL PAGÈS

Carrer Santa Catalina, 20
Telèfon 56 22 36
ARTÀ (Mallorca)

CASOS Y COSAS DEL COMISARIO CASTELL

por ARPO

—La mataré, tengo que matarla... luego me entregaré a la Justicia. El comisario Castell comprenderá mi forma de obrar.

El que así hablaba al amigo en tono desesperado era don Guillermo, hombre pequeño, nervioso, de calva prominente y verruga adiposa en la nariz.

—¡Calma hombre, calma!... —Tampoco hay para tanto—, precisamente no eres el primer ser del planeta a quien su mujer le...

—¡Calla, joder!— Que los toros vistos desde la barrera no asustan a nadie, pero a ti me gustaría verte en una situación similar.

—Pues mira, interfirió don Damián, al tiempo que encendía un rubio emboquillado: Confidencia por confidencia; a mi Rosita hace años también estuve a punto de asesinarla

por el mismo motivo, y sin embargo ahora, ya me ves, la mar de tranquilo y con la conciencia limpia.

—¡Cómo!... ¿No me digas que la virtuosa de tu mujer?...

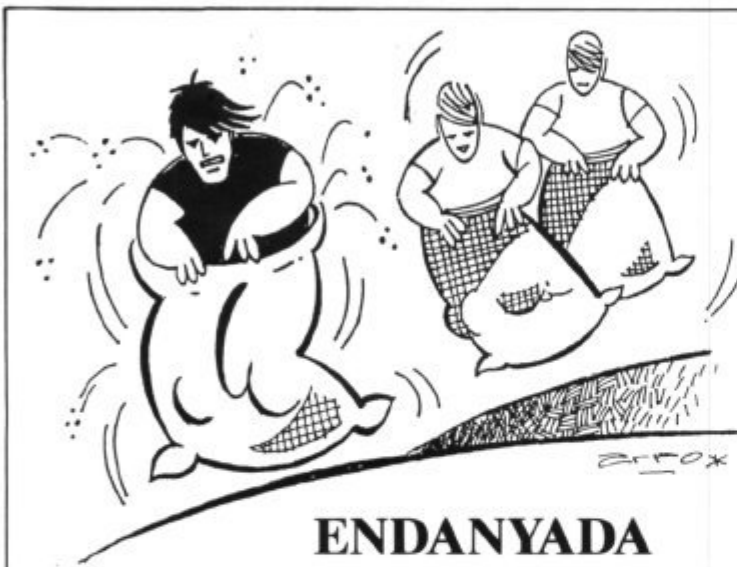
—Si hijo, si: Que yo sepa primero fue con un marino de la mercante, luego con un chef de Cala Millor, más tarde se apuntó a un inspector de hacienda, luego le siguió un comandante de artillería retirado, y así...

—¿Y consientes?

—Mira Guillermito: Los cuernos son como los dientes, al principio duelen al salir, pero luego te ayudan a comer todos los días.

—¡Puñeta!... Pues no había caído yo en eso.

La luna, grande, hermosa, iluminaba una noche tibia y tranquila, los dos amigos se dieron la mano y se despidieron. Mañana sería otro día.

ENDANYADA ESCARRISSADA

Amics lectors. Us oferim una poncella del roser antropològic de les nostres festes patronals. Només posam per condició, no anomenar sant i senyal. Fer-ho, ens portaria desplaures i qualque estirada d'orella. Pertant, sols direm el que l'olla cogué i el cullerot, acusador i espieta, que romanguí mut.

Els personatges escollits eren un amo de possessió i un porquerot mig terbol d'enteniment, coix, de cos acimat i cames de plom. El majoral, l'altra cara de lluna. Era una verga de llamp capaç de treure pollades a ous foradats. A la nit llendarava la fosca perquè el dia sortís més prest. Maritat amb una mangarrufera madona que dava set voltes a un mercader de romana i amb un encenall encaletia la foganya. Mai li llevia fer bugada. Parava taula amb un pols de barber. El millor economat de la cuina era la cisterna. Com és natural, d'amagat, li deien

madò Brou. Ja sabeu la dita: tiren endavant, amo guanyant i madona pispant.

La setmana de Sant Salvador a nostramo se li encengué el llumet de la bestiesa. «Ja ho tenc! Li faré una porcada an es porqueràs. Aquest pic plouran agulles de cantell. L'apunt a ses «carreres» de sacs i si no fa de pota-garra, al cel mos vegem. O marge o caramull de roques. Jo posaré es bast i Déu s'ase».

Així que apuntà en Pep a córrer encastat dins un sac la segona festa. El dia corresponent, l'amo agafa una saca llanera d'espant nova de trinca, remocan-la a l'enfondet d'una cova farcida de puces. «Ja n'hi ha prou. N'està fins a sa gola. Ara el taparé i baix vila ens veurem. Preparat Pepot».

Mitja hora abans tocaren poble. Els dos galafarners, a punt d'entrar en dansa, el cap de sortida cridà a l'ordre els participants. L'emoció de l'amo tingué la virtut de fer-li verducar el barram postís de ganya a ganya. Amb un obrí ulls, l'agombolà dins el sacàs puçós al instant que daven el sus. El Peparro, sentir la corredissa d'animaleis que li pessigollaven les parts vitals i revinclar, fou un coet d'espasmes. Ballava —i no pas valsos d'en Strauss—, botava, saltava deixant el caminar per quan ploqués. Graponejava amb en Barrufet a la batuta. Carinant, aspergiava i mentres es bolcava sobbre el rostoll, començà un carrerany de lletanies apòcrifes dedicades a la salut d'aquelles criatures desenfrenades que li estaven espipellant les eines que solen tenir els mascles devers l'entrecoix. «Uà Pep», l'aspidava l'amo. «No amollis. Tira amunt». «Ai d'amo pardalango, Com les puc amollar si són elles qui en tenen a jo? Estic cordat de puces». «Però t'han curat sa coixera Pepet. De cameta curta ja no en tens res». «Maldament no ho cregueu, ja m'entren pes forat d'es cull!» «No fa el cas, Pep. Tu esvergen una de ses teves i moriran com a terreta.

Article totalment anònim.

ES SANTANYINER

Confección Caballero y Cadete - Decoración - Tejidos
Géneros para el Hogar - Suministros Textiles Hostelería

COTEX

LUIS FERRER SUREDA

C/. Ciutat, 39 - Tel. 56 22 37 - ARTA (MALLORCA)

ESPÈCIMENS ARTANENCS

Fotos: SARASATE

Comentari: XERAFÍ

Passejant per dins la Vila, els podeu trobar. Asseguts per qualsevol indret, molt sovint davant la façana del Club de la tercera edat. O per l'Avinguda de Costa i Llobera fent tuti davall s'envelada.

Cada un té la petita o gran història al darrera seu. Són... tipus del nostre poble escoladissa de races, creuers de totes les civilitzacions de la mar Mediterrània.

Donau-los una mirada i descobrireu més del que es veu a correuita o a simple vista de cop d'ull.

Prenent la fresca els trobà en Joan Sarasate i l'instantània ens mostra d'esquerra a dreta: En Biel Barraca, viudo de Na Blanca, històries i tragèdies de feina i potser el darrer calciner del poble. Joan Polet, etern optimista, mitja rialla a la cara. Pere Mondoi de qui hem de fer un reportatge qualque dia, perquè conti la seva particular història de la Guerra Civil. I en Jaume Senet, que té una particularitat: és el primer pic que se retrata en tota la seva punyetera vida.

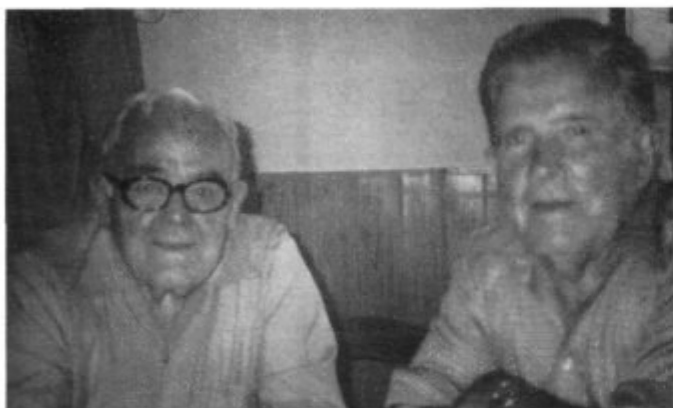
No és la primera vegada que treim a les nostres pàgines en Joan Ferriol. Avui, tranquil, disfruta d'una tercera edat ben guanyada. Artista de la pedra, de la fusta i de tot quant es proposava. Qui no recorda els seus tinters en pedra, les seves filoses i fusos i el seu tac o estec de billar. Un artista, tot i que no en presumís gaire.

Un altre rotlo on hi trobam en Jordi Caló, en Toni Coves, l'amo En Toni de Sa Font, en Vicens Pinet i l'amo En Toni Baster.

Joan Sarasate, el més internacional de tots els artistes artanencs va esser l'encarregat de crear el guardó que enguany s'ha donat als guanyadors del concurs de La Premsa Forana, que han guanyat els dos redactors de la revista de Sant Joan «Mel i sucre» que estan amb ell en el sopar celebrat a Ariany, en el transcurs del qual Gaspar Sabater féu l'entrega del premi.

Artistes

L'amo En Rafel Pansacola és un artista que feia de Fuster. Al seu temps s'encapritxà de fer un violí i altres instruments musicals. El violí sonà d'allò millor i potser si hi hagués cremat més oli, els «Pansacoles» podrien haver-se fet tan cèlebres com altres instruments fabricats a altres bandes. L'esforç, l'ingeni, la paciència i la saviesa ho mereixien. El seu colomer era conegut de tot el poble; cada colom duia els colors verd i vermell pintats davall de les ales. Veure volar el seu esbart era surrealista. En Miquel Puig, que tant toca el tambor com els «platillos», és un altre artista local.

Mercat dels dimarts

On se veuen tots els espècimens, mesclats amb els estrangers que viuen entre nosaltres...

Mercat viu que culmina amb la fira del segon diumenge de Setembre.

EN PINXO DE SON RECUÏT

ES RELLEVAMENT

I

Passaren es dies.

Just a punt d'editar s'extraordinari de Festes parlàrem a Sa Redacció.

El motiu de la conversa era aquell brivall que se'ns havia ofert per ocupar la capçalera d'aquesta pàgina.

Podria fer-ho, sempre i quan acceptàs unes normes i complís unes condicions.

—Que sigui fotogènic, —proposà En Sarasate.

—I seriós —digué N'ARPO. —Sobretot seriós. Que no se'n cansi, que ja n'estic cansat d'això de partida de cavall i arribada d'ase.

—Que no faci massa faltes d'ortografia —digué el nostre col·laborador que ho corregeix tot.

—Lo que trobeu, —digué En Lau—. Jo sempre hi vénc a bé. En Miquel Llodrà féu dues capades assentint.

—No ho sé, no ho sé —digué en Pep Mislata—.

Substituir Es Porqueret serà mal de fer. No ho sé, no ho sé. I com a bon polític proposà:

—Ho podríem votar, meam què surt.

En Toni Butler no volgué opinar i s'entretenia fent gloses:

—No vull opinar d'aquest assumpte. A més, estic empenyat amb sos d'Es G.O.B. perquè no fan netejar Ses Pàisses, ni es Talaitos de per Sa Canova i no exsecallen ses garrigues.

Res no cremaria si fessin net davall es pins.

—Meam, Sant Pere, opinau vós.

—«Si En Serra Ferrer quan no marxa un jugador del Mallorca o de l'equip que ell dirigeix al canvia amb un de fresc substituït qui no serveix? per què no hem de fer el que per L'ARTÀ sia millor? I, el mateix que En Serra Ferrer, posar un altre substituït en Es Porqueret?

—Idò queda aprovat?

—Aprovat! —digueren unes quantes veus.

II

S'acostava Sant Jaume.

De Sant Jaume a Sant Salvador, deu dies feiners. I l'Artà ha de sortir abans de festes.

Ja havia perdut les esperances, quan un dia, passejant per l'indret de l'Hort de Mesquida el vaig entrellucar que baixava Sa Costa d'En Grua, amb trotet de peixater.

Feia uns bons llongos i anava estirat i dret com un fus.

—Bones tardes! —vaig escometre'l.

—Ses mateixes —digué ell sense fer returada.

—Meam. Que no me recordes?

—Sí, putes! Ja vos record, ja. No se m'esborren mai ses fesomies.

—No has tornat a veure'm.

—I més de deu pics. Lo que passa és que no vos hi troben mai. Pensau que sa cussa, quan me veu venir, ja me fa xicoteta d'una hora lluny. S'ha fet amiga meva de tant de veure'm.

—Idò ara en podem parlar.

—Jo suposava que s'haurien arreglat ses coses amb En Perico.

—Noltros no hem espenyat res amb En Perico. Ell ho ha fet tot. Mos lleva s'ordre de posar es Porqueret i noltros, obedients, així ho férem. Ell té a un cap, i noltros a s'altre.

—I cap des dos voleu amollar.

—Ja t'he dit que noltros no començarem res.

—Ja sabeu que es fan patenes d'es Porqueret?

—Això mos han venut.

—Ses patenes són pes recordatoris. Això és que el volen dur en el Purgatori. Requiescat in pace. Un parenostro pes qui van errats.

—No en parlem pus. L'Artà te vol acceptar.

—Idò, anem per feina.

—Què te diven? M'has de donar nom i llinatges.

—I ca, barret! Mirau. Si vos don nom i llinatges ningú no sabrà qui som. Me poden confondre amb altres artanencs. Quantas n'hi ha de Ginards, Cantós, Ferrers, Lliteres, Massanet i altres herbes.

Això de nom i llinatges a un poble, és per dur a damunt es carnet d'identitat. En canvi amb es malnom, tothom sabrà qui som.

—Hala, idò. Diguem-ho, i vaig preparar llapis i paper.

—En Pinxo de Son Recuït. Des Cós fins a Na Crema passant per Sa Plaça de Sa Carn, de S'Aigo, des Marxando i de S'Ajuntament sense deixar es carrer de Sa Sorteta i de Na Pati a Sa Clota, passant per Ses Forques, Na Caragol, Sos Monjos, Es Figueral, Can Sard i Son Ros, tothom sap qui som.

—En Pinxo.

—...De Son Recuït. Com qui digués «En Tià de Sa Real des segle vint». Som una mica com aquell curandero, glosador que tenen per manacorí i nasqué dins es terme d'Artà quan era nostre més enllà de Ses Pastores. I a més de remeier i glosador, ja vos he de parlar de sa meva vida i miracles. D'estiu, turisme i d'hivern a foravila. Tant és així que com quasi tots es mallorquins que no sien llicenciats, professors, mestres, funcionaris o de professions lliberals, no sé si som un foraviler que se dedica an es turisme, o un tècnic turístic que en s'hivern treballa a foravila. Tot sa conté a la «Stuggle for life», que diuen ets anglesos i que en bon català de Mallorca es tradueix «La lluita per la vida».

—Bé, bé... —vaig respondre una mica marejat per sa llarga parrafada—, mos veurem.

—I ara? Què volen dir, mos veurem? Ja mos veim. O sou des paupes, vós, «mos veurem». «Hem de fer sa xerradeta». «Hasta la vista». «Si Too leite». «Au revoir». I no se veuen mai, i mai parlen i pus mai se cerquen. Si hi ha una cosa que m'empipa, és aquesta mena de «metràfol» alambicada «Uep!». Mos hem de veure». «Sí, respon s'altre, mos veurem». I tot dos saben que diven mentides, que no se veuran i molts de pics no tenen ni ganes de veure's.

—Fiet, és sa vida.

Es que no hi sou mai...

A s'estiu en es turisme i a s'hivern a foravila.

—No, és una casta de vida. Buida com un niu per gener. Sa vida, estimadet, és una altra cosa.

—Me pens que escriuré quant m'has dit i servirà per a presentar-te an es lectors.

—És clar que ho heu d'escriure. I publicar, i sense llevar una lletra i que ho llegesqui aquest poble nostro que encara viu dins aquests paranys. «Ho farem demà» com sa depuradora, «ho veurem un altre dia» com ses normes subsidiàries. Mos hem de veure ... ha... ha... ha... ha!

—Estàs content, Pinxo. I vas accelerat.

—Ja vos vaig dir qui era jo. No ho trobeu estrany.

—Ara te voldria fer una pregunta.

—La podeu fer, i si té resposta la vos donaré.

—Digue'm. Si és primer dia que xerràrem me trataves de tú. Com és que ara me dius vos?

—Fotre, fotre!

(Un silenci).

—Perquè quan vos he mirat de fit a fit i d'aprop vos he trobat vell.

—Més clar, aigua.

III

—Anem per feina, —diu En Pinxo.

—Supòs que sabreu que Es Salvador de tot lo salvable s'ha quedat amb un nas de pam, i en Guillem ha guanyat ses miniposicions a celador del cadastre.

—Tot es poble en parla.

—Na Francisqueta, petitona!, ja deia per dins El Dorado que sa plaça seria pes mosqueter, però vet aquí que En Toni des ferro, ja el coneixes, va fer una visita an es Batle, i sa plaça fou pes qui l'havia guanyada.

—I què me dius des ple des pressuposts?

—I què vols que te digui. Velocitat no en duen gaire. Mira que presentar un pressupost com el presentareu dins es mes de juliol, amb sa maquinària que tenen...

—M'han dit que en Peix li cantà quatre veritats an es Batle, que es pressupost era un bunyol, una tafarra.

—Sí que és ver, i es batle li donava raó, però vol ses preguntes per escrit, perquè de cop i resposta no sap què ha de contestar.

—I de ses subvencions?

—A l'Artà no li donen ni un gafet. Donen fins i tot an es qui feren comèdia i s'enfrontaren amb sos vells des Poble enmig de Sa Plaça Nova. Me referesc anes des G.O.B.

—I això que donen an es qui fomentin sa convivència entre els habitants d'Artà...

—Sa veu que vos volen eliminar.

—Un dia d'aquests aniré a veure es Batle. Vull que me digui a la cara es motius que té per fer parts i quarts. A explicar-li qui es que no fomenta sa convivència dins Artà.

—En Sopa li va dir que tenen positures nazis.

—Que no veus que entre *Consejo Local del Movimiento, Frente de Juventudes*, nacionalsocialisme, nacionalsindicalisme s'han fet un cocòrum que no s'aclareixen.

—Bé, noltros sols volem que es poble, es nostres lectors sàpi-guen sa discriminació que han fet en sos seus doblers.

—Vos n'heu de fotre. No heu de voler que per cent vint-i-cinc mil pessetes vos tenguin amb sa boca closa, que és lo que fan amb sos altres mitjans de comunicació locals. Ja trobarem qui posarà doblers. Si en demanam. Un poc perhom els contrapassarem. Passarà com amb ses primes des circuit de Sant Salvador. Se barallen per donar-ne.

—T'ho pareix?

—Vatua el món! Ets més colló que En Taleca. Es millor que es poble vegi qui són ells. No poden aguantar ses crítiques. Perquè una de dues: O deis sa veritat o vos durien en es Jutge. No vos duen en es jutge, idò és que els deis sa veritat.

—I moltes coses que queden dins es tinter.

—Ja ho sé, ja. Ja sentires en Peix. Que te pareix si ho denunciàvem. Factures que se paguen amb paperets. Rebutts de feina senza retencions per Hisenda ni cotització a sa Seguretat Social.

—Deu esser vera?

—Els ho deia un dels Consistori. En es pressupost d'enguany hi ha una partida de tres milions, que encara pagam per s'abandó des plet de s'ambulància que va perdre es batle passat, principal responsable de sa politiqueta des grupet.

—Ho vaig llegir.

—Idò segons En Peix, si venia un inspector podriem tornar a haver de pagar una burrada per s'abandó actual.

—Mirau!

—Sí, mirau-lo. I són es cultes, ets intel·lectuals, etx informàtics. Per què putes volen una computadora, si llavors fan rebutts amb paper d'estrassa.

—I de ses festes?

—En Corona va dir dins Es Monument que no hi hauria d'anar ningú a ses verbenes. I així les podrien llevar. Figura't, ses verbenes que eren un orgull d'Artà, en què les han convertides.

—Són altres temps.

—Que ells no saben fer festes. Que putes saben d'alegrar es poble si tots pareixen es divendres Santa a les tres de la tarda.

—Efectivament són un poc fats.

—Fats? Una altra cosa. I vius!, jo vaig observant.

—Vés viu! Camina despert!

—Més que una geneta escalivada.

—Salut!

—I bones festes!

Ferretería Pascual

Calle Cardenal Despuig, 12

Teléfono 56 23 92

ARTÀ - Mallorca

Ferretería SAN LORENZO

Calle Mosén Galmés, 37

Teléfono 56 96 50

SAN LORENZO - Mallorca

HERRAMIENTAS PARA LA CONSTRUCCIÓN

PINTURAS • BRICOLAGE

SERVICIO DE ALQUILER

HORMIGONERAS - COMPRESORES

GENERADORES - MONTACARGAS

M. DISCO - ETC.

REPORTATGE

Abans d'introduir-mos en el reportatge, no hi és de més que coneguc com era la parella fundadora, en aquelles fotografies que feia N'Amer i que avui tenen aquell regust nostàlgic de les coses entranyables.

Era garrida na Joanaina Paies, i galant el cavaller Joan Matemales. Ara, un cop presentats els fundadors, anem entrant dins el bessó. Sols tenim la corcó de no saber presentar-vos l'episodi tal com cal i no captar l'interès del lector. perquè val la pena. Són realitats del nostre poble evolucionat amb feina i suor dels protagonistes.

ES FORN DE CAN MATEMALES

Damunt festes, una tradició. Ensaimades.

Un dels records més vius de la minyonia és aquella olor càlida i dolcenca que s'espargia per dins la Vila d'Artà el disabte de Sant Salvador, quan les mestresses de casa, s'afanyaven per pastar, estirar, ensaïmar i tovar les rodes delicioses que són el pastís representatiu de Mallorca.

Fos l'hora que fos, corrien a demanar forn, per tal que no es passàs de tou i l'ensaïmada no sobrevingués agra.

Una tradició mantinguda al llarg del temps, encara que avui les modernes mestresses, impel·lides per les novetats, les coquin als fornets de la cuina de butà, llevant-los la suprema gràcia d'esser cuites en un forn de llenya, que és com s'han d'assaborir les ensaimades vertaderes.

Antigament es coïen als set o vuit forns que tenia Artà, i d'ells sorgia, com un broll d'aire ensucrat, aquella oloreta de què vos havia parlat.

Un d'aquells forns encara sobreviu en mans del germans Matemales, encara que sia Na Joanaina Paies, sa fornera per antonomàsia. No obstant, en Pedro i en Bernat no tan sols agafaren el testimoni de son pare, sinó que l'han enlairat a una altura envejable.

En Pedro no ha tingut veça de realitzar cursets amb el fi d'incorporar a la tradició pastissera del seu forn les més modernes tècniques que s'empren arreu del món, i tresmetre al seu obrador els coneixements adquirits, per continuar de capdavanters dins el seu ofici. Però sempre, l'ombra de la mare. És de veure com dóna caràcter la forta personalitat de l'ésser humà, i Na Joanaina ha tingut, té i manté aquella singularitat original i atípica d'una dona que ha hagut de lluitar tota la vida per

dur endavant el seu nucli familiar i quant aquest comporta pel motiu del nostre reportatge.

Perquè per ella vingué a Artà aquell recordat Joan Matemales, nadiu de Santa Maria, que havia après l'art de la pastisseria al banc d'aquell forn de Ciutat que es troba, havent davallat l'escala del carrer del Teatre Principal.

I després, l'aventura.

Els vaixells «Alfonso XIII» o el «Reina Victoria» que pràcticament cobrien el globus terraquí amb les seves singladures. Bé creuant l'Atlàntic cap a les Amèriques o fins al llunyà Orient, Africa, L'India, Filipines, El Japó.

Residus del nostre imperi colonial, aquells vapors eren portadors de comerciants, aristòcrates o senzillament emigrants. Menjaven i bevien dins la nau com vertaders gurmets. Durant una sèrie d'anys foren els germans Matemales que confeccionaven els postres, la pastisseria de l'acreditada cuina dels vaixells de llarga navegació. Els dos germans per tal de veure món, intercanviaven d'embarcació i mentre un partia cap a l'Amèrica, l'altre feia creuer cap a Llevant. Els capitans ni se n'adonaven. Al cap i a la fi sols canviava la primera lletra: J de Joan o l'efa de Francesc Matemales Calafat. Els doblegats eren igualment de primera qualitat. Un dia, poc abans de l'exposició Universal, coincideixen a Barcelona, acabat d'arribar Joan Matemales d'Amèrica, en el «Reina Victoria», amb na Joanaina Llinàs, que visitava la seva tia, casada amb el germà Francesc.

Així fou la primera coneixença i el resultat, el casament i la compra del Forn que en deïen d'En Gaetà Mosca que era a Buenos Aires.

El compraren a Don Toni Regalat.

Sis mil pessetes pagaren des Forn. «Tot, diu en Pedro, sis mil pessetes era totquant tenien, sort d'una finca que havia venut», —perque en Joan era de família benestant.

I comença dins Artà la nissaga dels Matemales i la seva evolució cap a la demanda turística. Aquell home que havia recorregut el món i, per tant, intuïnt el que podria ser Mallorca més tard, ja féu per instal·lar-se a Cala Rajada, el que va impedir una rompuda de turmell anant en bicicleta. Rompuda mal curada, de la qual ja no va refer-se mai.

I aquí surt la personalitat de què us parlava, de Na Joanaina, la dona valenta que lluità al costat del marit, pressentint que qualche dia havia d'estar al front del negoci.

Joan Matemales, introdueix a Artà la llevadura. En secret.

—«Ningú n'hauria menjades, diven a l'uníson Na Joanaina i en Pedro.

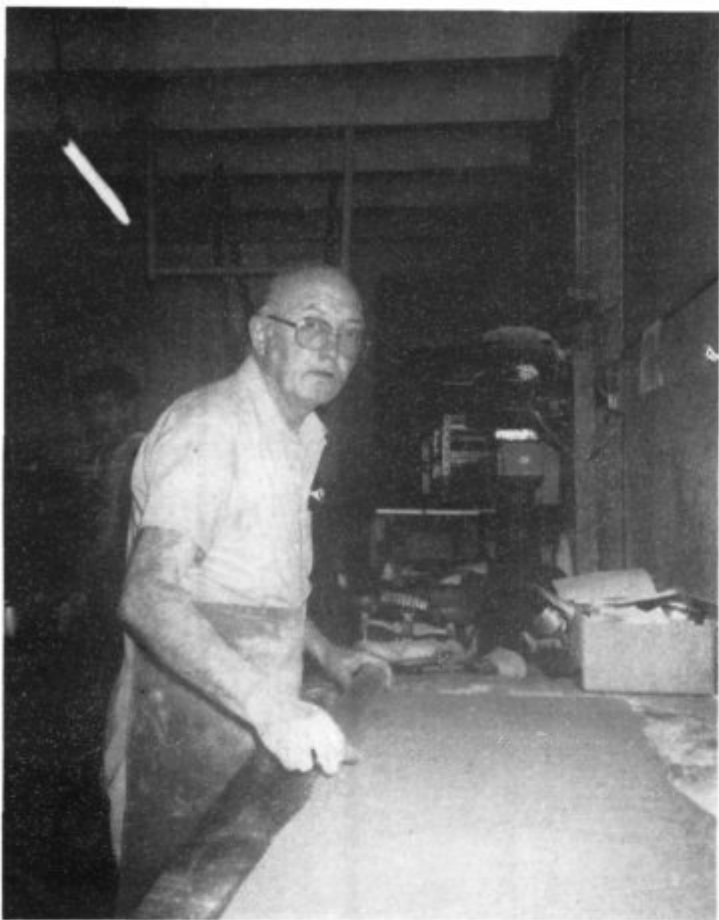
Es Forner Roca li comentà.

—«A tu mai te torna agra la feina. ¿Quin és es secret?

—Vine a ca nostra i te donaré una mica de llevat.

I així un cop i un altre, ja que invariablement li tornava agra de bell nou després d'uns quants dies, al forner Roca.

Joan Matemales ja va aplicar els coneixements sanitaris a la producció pastissera, seguint una mica els seus propis conei-

Cada dia de tot l'any en Pedro Matemales treballa a la pastisseria. A l'estiu no hi ha petita pausa possible. Són massa els qui l'esperen. Podem dir que va saber fer evolucionar el que els seus pares posaren en les seves mans.

Obrers de Can Matemales. Uniformitat, netedat i alegria, és la consigna d'una casa que elabora produccions delicades.

xements de la qüestió i l'habitud del mateix Caietano Mosca, que era un gran fabricant de xocolata, i tenia es forn donat d'alta a la Sanitat.

Ell ja va introduir d'aplicar el flam Potax a qualche crema i va preparar el forn per esser el que ara és.

L'any quaranta-tres, compren la casa actual i s'hi traslladen dos anys després.

Feien pa i pastisseria.

En Joan Matemales feia encara els panets amb la mà, però va comprar una màquina, per fer-los-hi, l'any trenta-sis, i la màquina va quedar damunt el Port de Barcelona.

Un cop acabada la Guerra Civil, en un detall de seriositat i honradesa, la casa que els havia venut la màquina els fa saber:

Croissants a punt de servir.

—«La retirarem del port i la vos guardam. S'han originat uns «gastos», però la màquina és vostra». I amb cinc-centes pessetes de ports la tingueren a Artà.

Dues mil cinc-centes pessetes de cost. Aleshores un capital.

La producció era poca però el metge Quintin s'astorava de veure que a Artà es menjaven croissants tan bons o millors que els de París. Fou un dels qui feren costat al nou forner.

NUEVO
MODELO
A - X

TALLERES MIGUEL MOREY

AVDA. FERROCARRIL, 5 - TELF. 56 21 20 - ARTÀ
NUEVO SERVICIO OFICIAL CITROËN

Ahora financie su nuevo vehículo o furgoneta CITROËN al 5%
VENGA A VERNOS Y SOLICITE INFORMACIÓN

Uns doblegats, unes quantes ensaimades, panets llonguets i el pa que es venia.

Joan Matemales moria jove.

Tot just en Pedro pogué agafar el rellevament. En Bernat era massa petit.

Vuit anys va dur Na Joanaina tota sola es forn.

Tenia en Jaume Melis de Capdepera, que havia vingut a aprendre de fer de forner.

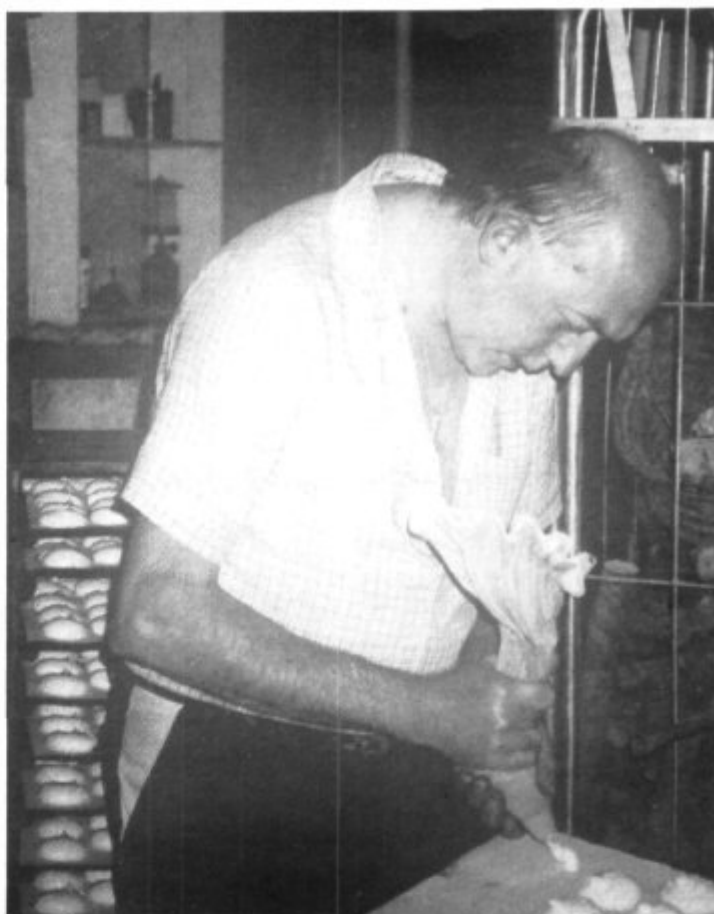
Quan en Pedro va començar, prengueren un altre rumb.

Ja comença a dur coses als Blanes, el que son pare ja havia colombrat.

Era allò més gran fer sis dotzenes de doblats, sis dotzenes d'ensaimades, i sis de coquetes. Era una glòria.

Deixaren de fer pa. I prengueren el rumb cap al que és avui Can Matemales.

Posaren el cafè, els salons on es consumia part de la pro-

En Bernat. Quasi no cal fer més comentaris. Qui ha tingut la sort de tastar una de les seves creacions culinàries sap qui és En Bernat Matemales.

Un altre moment de la feina. I en Juanjo Ginard amb la reina: l'ensaimada.

ducció, i els ulls dels mentors es dirigien cap a la Costa.

Cala Rajada, Cala Millor, Cala Mesquida...

Venda directa al públic.

De fet, feina i creativitat empresarial.

Un reforç ben gros fou el que va aportar na Francisca, una vegada casada amb en Pedro. Poques vegades es produeix una simbiosis tan extraordinària, ja que pareix que tota la vida l'ha passada dins l'obrador del forn.

Tant en Bernat com en Pedro han donat, fent feina, tot el que tenien i avui encara poden veure'ls davant el taulell obrant els pastissos.

Aplicant a l'art de confeccionar la pastisseria tot quant el vell Matemales els va deixar, i tota l'energia que la seva mare, na Joanaina, els va inculcar.

Cada matí, les furgonetes de Can Matemales, parteixen cap al seu objectiu d'alimentar i endolcir l'estança de milers de turistes al nostre Llevant.

La llista és interminable, i aquelles dotzenes d'ensaimades, doblegats, coquetes i panets d'oli s'han convertit en un apro-

ducció gran i de constatada qualitat. Can Matemales continua essent un orgull per al poble d'Artà.

Avui, aquella oloreta de dissabte de festes encara es pot sentir davant el forn. Continua cremant llenya. Per a en Pedro es una heretgia parlar d'olis pesants, per a encalenticar un forn

Un cas d'integració miraculosa. Na Francisca la nora de la casa pareix nada davant la boca del forn.

Taller: Carrer de Ciutat, 74

Particular: Na Caragol, 4

Tel. 56 24 82

ARTÀ (Mallorca)

**Carpinteria
Metàlica
y Cristaleria**

MATEO FERRER

AUTOVENTA MANACOR

COCHES DE OCASION

Servicio

FIAT

Avda. Junípero Serra, 50

Teléfono 55 01 61

07500 MANACOR (Mallorca)

I la continuïtat que en aquest cas es molt dubtosa. El fill, en Joan Mate-males que ha seguit un altre curs, una carrera universitària i que els pares no hi han induït, pareix, que Can Mate-males haurà de passar a altres mans. Qualque dia. Avui però, encara és una realitat dins la vida d'Artà.

per al pastim.

La llenya és l'autenticitat, i l'autenticitat és la norma del Forn de Can Mate-males.

Molta gent encara comana per les onomàstiques, o altres

«Sa Fornera» per antonomàsia. Na Joanaina Llinàs (Paies) cofundadora del forn i que encara vigila atenta tot el que es fa a la casa.

esdeveniments, les ensaïmades que ja no són sols la pasta i el saïm. Farcides de crema o cremades, tot un etc. que l'evolució traça dins la invenció de noves lllaminadures.

Aquelles casques, aquells rollets, aquells rosaris, aquelles pastes i bescuits han donat pas a tota una elaboració de pro-ductes dels quals la gent d'Europa viatgera se xucla els dits.

S. G.

EXCURSION DEL CLUB DE TERCERA EDAD

9 Junio 1988

Es que no paran. Una vez es el Agua Parc, otra, es una excursión gastronómica y como en esta ocasión una excursión cultural y de información política.

Don Juan Verger les recibió en el Salón de Sesiones del Consell Insular saludando a todos y prometiéndoles como siempre su atención y ayuda.

Antes habían visitado El Parlament donde su Presidente Don Jerónimo Albertí, hizo gala de su proverbial hidalguía, hablándoles en el Salón de Sesiones.

Pere Planells, de divulgación Institucional, les atendió admirablemente como después en el Consell Insular el Jefe de Protocolo Salvador García.

Una excursión memorable ya que si algo hemos salido ganando con la Autonomía es la posibilidad de estos con-

Don Jerónimo Albertí haciendo gala de su proverbial hidalguía.

tratos con nuestras instituciones políticas. Y, señores de la tercera edad. Que sigan, que sigan las excursiones, pero cuidado con la gastronomía.

SG.

Don Juan Verger Pocovi, Presidente del Consell Insular de Mallorca, saludando a los excursionistas.

Pere Planells saludando a los excursionistas.

EL POBLE MÉS POBLE

Josep Melià

Tota la defensa de les terres llewantines depenia de l'almudaina del Puig de Sant Salvador.

A Llevant, el cap i la frontera dels enemics, era la fortalesa d'Artà.

Caput... et frontaria inimicorum diuen els papers antics. De fet, abans de l'erecció del castell de Capdepera, tota la defensa de les terres llewantines depenia de l'almudaina del Puig de Sant Salvador. De nin, jo escoltava embadalit Sor Magdalena quan explicava la singularitat del pujol de la nostra Verge, una petita perleta enmig d'un collar de muntanyes. I m'entusiasmava, després de pujar l'escalonada, contemplar els cims que enclaustraven el nostre poble. Però ni acabava d'entendre quina mena de guerres hauria hagut de lliurar aquell pacífic país d'Artà ni fins a quin punt aquests condicionaments de la geografia determinen el ser o no ser de la vila amb més personalitat de l'univers mallorquí. De fet no crec que ho arribàs a entendre del tot fins que en Sarasate va dir que a Saragossa tothom el tenia per boig i que en canvi a Artà era ben normal...

UN MÓN A PART

...I quedi clar que això del poble més poble de Mallorca no és una exageració patriòtica. És més arriscat tenir en Sarasate per una persona normal que no sostenir la singularitat artanenca. A Mallorca els equilibris territorials havien determinat, en temps de Roma, una polaritat Palma-Alcúdia, és a dir, entre la capitalitat establerta enmig de les dues grans badies susceptibles d'abrigar els majors ports comercials. L'Edat Mitjana canvià aquest plantejament. Obligat a mirar cap a dins, perquè els pirates no permetien aventures cap a

defora, l'assentament a les fronteres marines adquirí una nova configuració. Andratx, Sóller, Santanyí, Pollença... són elements d'aquesta nova distribució estratègica. Pobles protegits, a distància prudent del mar, dominadors d'amples zones agrícoles. Dins aquest esquema, Artà, pel fet d'esser l'ajuntament més allunyat de Ciutat tenia moltes paperetes a la rifa. Des dels grans casals dels propietaris latifundistes, fins a la puresa de les tradicions, era del tot normal que la vella Yartan adquirís aquest rebull dels pobles conscients de la pròpia nissaga.

No crec que sia una casualitat que Mossèn Costa situés l'acció de "La deia del geni grec" a les terres d'Artà. Els amors entre Melisigeni, l'homèric poeta hel·lenic, i la deesa autòctona Nuredduna, resumeixen en aquest sempre difícil maridatge entre les essències indígenes i les noves idees forasteres. És probable que Costa i Llobera visqués més sota l'emoció dels clapers de gegants i talaiots de "Ses Païsses", o la grandària catedralícia de les coves d'Artà, que sota la voluntat de fer una paràbola profunda entorn del suïcidi de totes les tribus de l'alzina que en la

història foren. El poema, la deia és la lira, la paraula redimida per la sang, l'amor i la bellesa. Però hi ha moltes més lectures a fer. Perquè, en el fons, el poeta fugí, Nuredduna és martiritzada i el poble s'immola d'una manera numantina quan la invasió genocida pren més força. I el que queda, al cap i a la fi, són els testimonis silencis de les pedres entotsolades, la serena foscor dels boscos, la pleta oberta a totes les aventures infantils. Queda un món a part, difícil, tancat, vitalista, en el qual les dificultats acaben per ésser redimites per la voluntat de sobreviure.

Un poble encès d'amor

Aquest poble encès d'amor, tal com diu la cançó d'Antoni Esteva Ginard i Mn. Thomàs que tant cantàrem de nins (i que en el seu enunciat demostra que la relació entre foc i sentiments tant val per a una deesa pagana com per a un himne marià) per força havia de desembocar en una gent profundament apassionada. Els "bons artanencs i alegres", com diu un altre tonada antoniana, sempre han deixat veure aquest delit vitalista que els defeneix. Però d'un vitalisme ensenyorit, amb casta. Si alguna cosa defineix Artà és aquest profund senyoriu de la pobresa ben duita.

El senyoriu d'Artà té moltes manifestacions i no totes elles castes ni ben perfumades. Sanchis Guarnier que coneixia amb tant de detall la vella tendència dels pobles a parlar malament dels veïnats segurament hauria situat aquest sentiment de superioritat dels artanencs en el seu punt exacte. No es pot oblidar, a fi de comptes, que

Artà ja era vila reial quan Capdepera i Son Servera gairebé no tenien entitat. I la tradició oral ho ha recollit amb la insòlita franquesa pròpia d'aquests casos. Mentre Capdepera i Son Servera, avui pobles turístics, rics i amb oferta de feina que els artanencs han d'aprofitar, inciten a les necessitats fisiològiques, Artà s'asseu al tron comarcal i les realitza. Aquest és el substracte d'un repartiment de rols directament enllaçat amb l'avior del senyoriu.

Un senyoriu que a fi de comptes és poca cosa més que la cristallització de la tradició, el sediment de la història, la perfecta consciència d'ésser.

EL RELLOTGE ATURAT

Es obvi que les fronteres de la psicologia local - i més en un món com el nostre tan interdependent - no permet establir unes diferències rotundes. Tot està molt barrejat. Així i tot, Artà, que de vegades sembla aquella princesa que tenia el rellotge aturat, i que per molts de turistes representa la sorpresa d'un poble fet, acabat, just al costat d'una costa improvisada

i a on tantes coses es mantenen a mig fer, és qualque cosa més que un museu carregat de records o la remor d'un temps irrecuperable. Sense gaire més elements que la voluntat, que l'impuls per surar damunt les aigües de la crisi, Artà representa un seriós esforç de cultura, de dotació de serveis socials, d'infraestructura rigorosament pensada. És un poble que inverteix en educació, que estimula la seva gent més de cara a la superació individual que no pas a l'enriquiment material i que projecta un sentiment de solidaritat - és a dir de capacitat de mantenir projectes i esperances col·lectius - que altres comunitats no tenen.

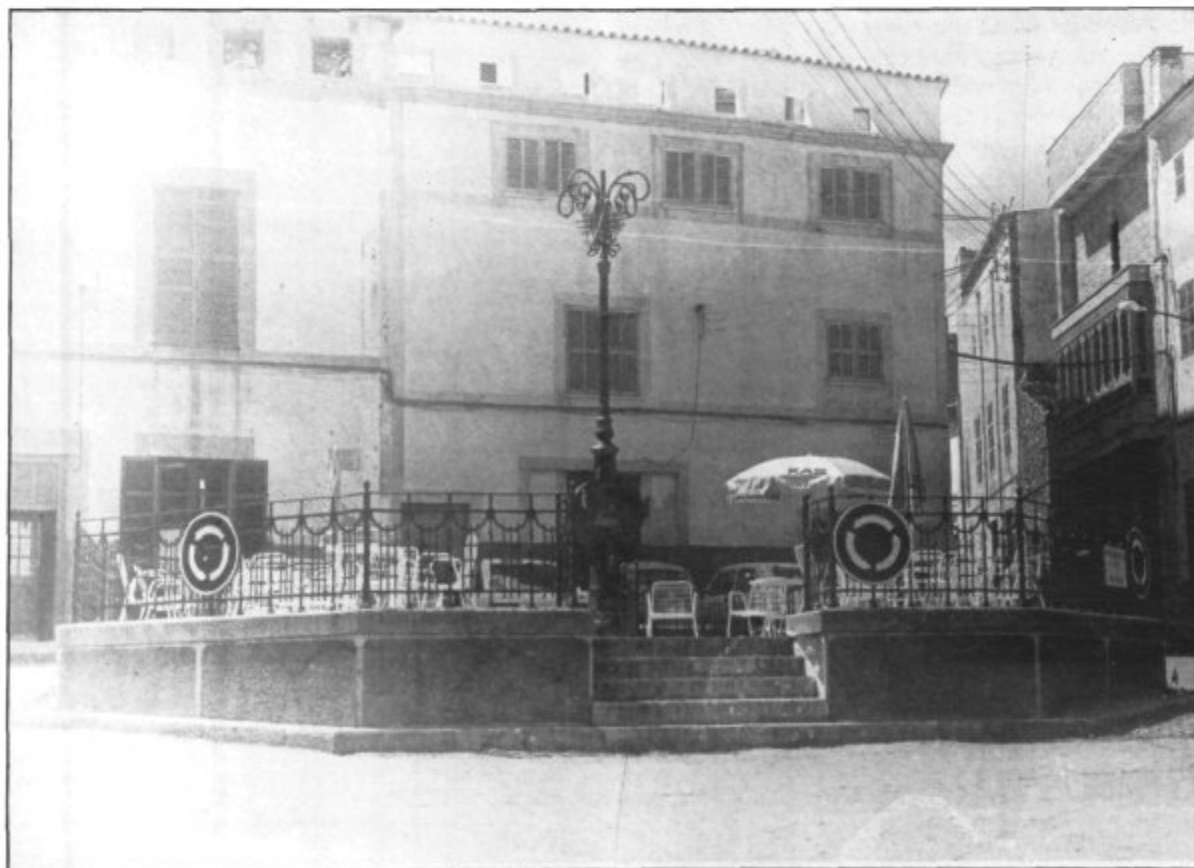
Quin dubte hi ha, tanmateix, que en veure els vells casals tancats, que de vegades denoten el pes de les termites del temps, un rep una certa sensació de contradicció. No se sap bé quin seria el model més adequat per cercar l'empenta que les necessitats econòmiques d'avui reclamen. Es massa senzill i possiblement fals, entendre que el que la vila hauria de fer és seguir l'esquema de progrés i modernització que han establert els altres pobles

de la comarca. Seria prou? Ho dubto. Moltes de les exigències que una part dels artanencs sostenen, per exemple preferir la qualitat a la quantitat, defensar el paisatge i l'equilibri ecològic, mantenir el control urbanístic damunt les temptacions anàrquiques, no són exactament propostes conservadores (en el sentit doïut que se sol donar habitualment a aquest terme) ans vertaderes propostes de futur. El drama, en tot cas, no prové de la manera de formular aquests ideals ans del poc predicament de les propostes alternatives.

I una cosa és innegable. Artà té la possibilitat de no repetir els desbarats dels altres. És una reserva intacta. Una força de futur en la mateixa mesura que és un orgull de passat.

Un país a fer

I el país encara és inèdit i possible. De vegades, tot admirant les escultures de Pere Pujol, em sorpren de les qualitats que poden assolir les pedres de caramel de les muntanyes d'Artà. Mai no hauria pogut sospitar que els roquissars del

Sa Plaça de S'Aigo.

Cavallets.

nostre terme, degudament tractats amb intel·ligència i art, poguessin adquirir aquest to clàssic, sensual, que és inherent a les grans creacions de l'esperit. Si les modestes - es un dir - pedres, que durant centúries han passat de permetre bastir els poblats talaiòtics i els monuments funeraris dels pobles antics a la immanència quieta de les estructures del paisatge, encara permeten aquesta mena de sorpreses, que no hauran de fer totes les altres fonts de producció que la vila encara conserva? Estic segur que el temps a venir ho haurà de contestar.

Entre tant, poques coses més sedants, i profundes, com recomenar la visita freqüent al poble d'Artà. No sols a totes aquelles persones lligades de prop o de lluny a la vila, que aquests ho fan amb pretext o sense, ans a tots quants passen per Artà sense aturar-s'hi. Qui vulgui rebre un bany de vida, recuperar el pols de la Mallorca eterna, ho té ben avinent. Artà és un poble aparentment encalmat dins el qual bullen permanentment ànsies renovadores. A on les idees arrelen i són discutides. A on l'orgull de la mallorquinitat encara és un fet que s'imposa a qualsevol altra consideració.

I el balanç no és gens negatiu. Mentre altres esbuquen, els artanencs reconstrueixen. Inverteixen en el millor capital que pot tenir un país: la pròpia gent.

BUENA GENTE LA DE ARTA

" Buena gente la de Artà..., un poco novelera! ". Diuen que això és tot el que encertà a dir, ja a les portes de la mort, la dona d'un metge. Veritat o mentida, la parròquia ho conta com a cosa certa. Jo ho he sentit contar com a dogma de fe i així ho vaig recollir a la meua novel·la "Les pluges de sal". L'expressió ha fet fortuna en certs ambients. I crec que encerta a definir un dels trets essencials del nostre caràcter.

Si Vicens Vives deia que el tarannà dels catalans oscil·la entre el seny i la rauxa, els artanencs estem sempre a mig camí entre el realisme més brutal i la novel·leria. Vull dir que estem fermats al solc, al cicle de les estacions, a la migrada collita, i al mateix temps som fantasiosos, esburbats, entremaliats i calents. Som gent de festa, de tirar la casa per la finestra, de nits de follia al costat dels foguerons i de dijous llarders enfarinats i cridaners.

El poble, així, compensa les seves frustracions, dona sortida a les energies reprimides. La fantasia novel·lera eixampla els horitzons i permet mirar el món amb una manera d'ésser que concedeix premi a la imaginació i que no posa massa entrebancs al desig de ser diferents. Això crea tolerància, per un costat, i facilita la convivència. A Artà, segurament, el capítol dels personatges singulars, aquells que rompen el motlo, és més abundós que a altres llocs. N'hi hauria prou endinsant-se dins aquest pou sense fons de vides i miracles per reconstruir tot un univers. I això és el més bell de tot. Perquè sota l'epidermis endormiscada del poble, les seves pedres venerables, els carrers estrets, tan sols ni es nota el batec de tanta ànsia. La bondat de la gent produeix discreció, amabilitat, educació, fins i tot, quan convé, silenci. Ésser artanenc imprimeix caràcter. Perquè no és un accident, és un distintiu. Una nota que t'identifica i et permet identificar. Amb ulls plorosos, en ocasió del recent judici per l'absurda mort del nin Pau Piris, la mare ho contava. Havia perdut un fill però sabia que tenia el poble al seu costat. No crec que a Palma ningú hagués pogut valorar el que això significava. Volia dir, simplement, que els artanencs potser no es noten però hi són. I quan els has de mester, no fallen.

" Buena gente la de Artà... " Ja ho va dir la metgessa. I novel·lera o no, però sobretot perquè és novel·lera i fantasiosa, i no s'ofega dins la misèria del no-res, és una gent meravellosa.

Ses Paisses d'Artà.

MUNICIPALERIAS

El pasado día 16 de Julio, con carácter Extraordinario convocación de Pleno en la sala a las 21,30 horas, el cual no se pudo celebrar porque los grupos de la oposición AP-CDS, estimaron no haber podido estudiar el contenido del Orden del día, por no haber recibido dicha orden con el tiempo suficiente como mínimo con 48 horas con antelación a la celebración del pleno, por lo que se tuvo que convocar otro 48 horas después.

Este día a las 22 horas, empezó la sesión con el conflictivo punto uno, el cual decía lo siguiente:

«Estudio y aprobación, en su caso, del, Presupuesto Ordinario de la Corporación para el ejercicio de 1988».

El Sr. Alcalde procedió a la explicación minuciosamente del estudio del Presupuesto Ordinario que asciende a 171.400.000² Ptas. en el ejercicio en curso y nada más haber terminado la explicación el Sr. Alcalde, tomó la palabra el Sr. Sureda de AP, y dijo:

No podemos aceptarlo, porque no se nos presentó a su debido tiempo y si se nos presenta cuando ya llevamos siete meses de ejercicio.

No podemos aceptarlo, por falta de forma, porque según el Art. 445.1 del Régimen Local, debe ir incluida la partida del personal plantilla del Ayuntamiento y Art. 443-B, además del presupuesto de entidades locales, debe incluir los presupuestos de entidades Autónomas dependientes del municipio, (Residencia), etc. y Casa Cultural con un presupuesto para este ejercicio de 14.800.000 Ptas.

El portavoz de AP, Sr. Sureda, hizo un inciso en este punto alegando que era mucho el gasto que nos lleva la Casa de Cultura para tan poco empleo.

Pasando a votación, este punto se aprobó por 7 votos a favor, Independents, PSOE y 5 votos en contra AP y CDS

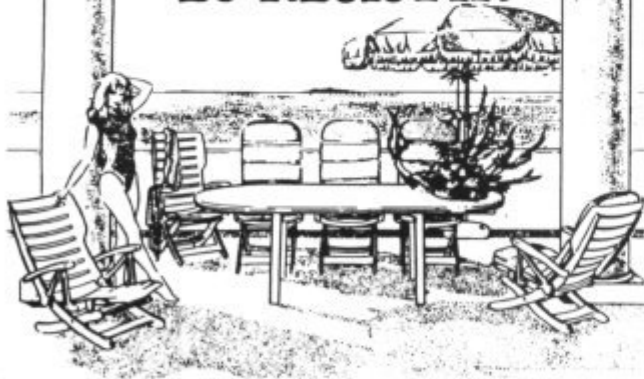

Los otros tres puntos, se aprobaron por mayoría por tratarse de puro trámite.

Podemos añadir que en lo que va de año, no se ha celebrado ningún Pleno Ordinario, y la verdad es que estos legisladores locales en una sesión plenaria acordaron celebrar uno cada tres meses, ¿será para que no haya ruegos y preguntas y así evitar algún desliz?, de esta forma, si le hacen una o varias preguntas al Sr. Alcalde, les responde que se las hagan por escrito y lógico él, les contestará por escrito. No dudamos de la preparación del Sr. Alcalde, pero que no nos diga nadie que esto da que pensar, por ejemplo, si está preparado, por qué no las contesta, y si no puede contestarlas, que sea sincero y diga «tengo que consultarlo con mi plana mayor» no digo equipo porque se entiende por equipo sus propios Concejales, no les parece.

PEP MISLATA

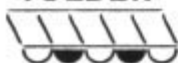
LO MAS BELLO ES RESISTIR

Grosfillex

MUEBLES DE JARDIN

TOLDER

ARTÁ

J. OBRADOR

C.I.F. 41 200 200 - B

Teléfono 56 23 66

Av. Costa y Llobera, 12 (Junto Estación Ferrocarril)
ARTA (Mallorca)

GRUP AP

¿Qué opina A.P. de Artá del primer año de mandato del actual Consistorio?

De momento, no se han acometido ninguna de las realizaciones que pueden ser importantes para el pueblo de Artá, por ejemplo, depuradora, polígono, teatro, normas subsidiarias, etc.

Que en nuestra opinión, al cabo de un año, si piensan realizar alguna de sus promesas electorales y debería verse claramente la intención de llevarlas a cabo; teniendo en cuenta que el presupuesto municipal para 1988 no contempla ninguna partida de inversión para acometer dichas obras; a pesar que dicho presupuesto asciende a la cantidad total para inversiones y gastos de 187.793.219 pts. y pensamos que con esta cifra el contribuyente podría recibir más y mejores prestaciones municipales.

Aprovechamos el espacio que nos brinda la revista Artá para felicitar en las fiestas patronales a todos los artanenses quedando a la disposición de todo aquel que requiera nuestra colaboración.

Molts d'anys i bones Festes.

Grup A.P.

INTERCANVI CULTURAL

ESCOLARS DE CARCASSONE VENEN A ARTA.

ALUMNES DEL COL·LEGI DE ST. BONAVENTURA ELS TORNEN LA VISITA

Grup d'alumnes i monitors que visitaren Carcassonne. Perdonau que no hàgim obtingut un retrat millor.

Llegiu ara la llista dels noms i llinatges.

LLISTA D'ALUMNES I MONITORS (Per ordre alfabètic dels llinatges).

Alumnes:

Andreu Alba Troya, Joan Antoni Amer Ginard, Silvia Balaguer Garavaglia, Mercè Bernat Salas, Francesc Gabriel Bisbal Tous, Maria Francesca Carrió Piris, Maria Irene Corrales Pascual, Anna Heredia Estela, Maria Antònia Jaume Mora, Miquel Jaume Llodrà Carrió, Rafel Melis Tous, Maria Isabel Mora Camarena, Sara Obrador Lucas, Bartomeu Pascual Ferragut, Tomàs Ribot Jiménez, Miquel Angel Riera Esteva, Caterina Roig Mestre, Alèssia Sánchez Cañadas, Pere Sureda Mas, Maria Neus Torres Bonet i Ferran Troya Arévalo.

Monitors:

Franca Garavaglia Bertocchi, Carme Fajardo Aneas, Maria Corrales Fernández i Antonio Corrales Fernández.

Mai no m'ha bastat cor per negar una col·laboració, si es tracta de la premsa forana. Som pagès pels quatre costats, i això, vulguis no vulguis, tira. Com tira i estira la sang de família. Endemés, faria massa lleig que un frare del Convent d'Artà es negàs a una petició concreta de l'Artà. No tinc costum de tocar a les baules de la porta de cap publicació, però m'agrada ferm que una xerxa de voluntaris enllestesqui i doni a llum una revista que suqueja cultura del poble i en favor del poble.

D'altra banda, em demanen que conti als artanencs què ha estat això d'un grup de nins i nines francesos vinguts a Artà. I a l'inrevés: què varen fer a Carcassonne (França) vint-i-un alumnes i quatre monitors del Col·legi de Sant Bonaventura, d'aquesta vila. Tal volta em podreu dir que aquesta crònica s'havia d'haver publicat abans, però vos contest: així i tot, la notícia té actualitat, encara fa com a lletrada de moderna i és molta la gent que reclama aquesta informació. Més encara: «si l'home vertader està amagat dins l'infant que vol jugar» (Nietsche), o que vol conèixer mons nous, o que vol practicar la convivència sana, o que vol fer intercanvis de cultura i ambient, també em resulta un dels encisos més enllepolidors parlar de dos grups de nins i nines —esbarts vius, bellugadissos, sense aturall— que han viscut una gojosa experiència.

Segons em diuen, la cosa va començar així: durant l'octubre del 87, la senyora Annette Gachet, professora del Col·legi «Jean

Jaurès» — de l'esmentada ciutat de Carcassonne— suggeria una comunicació variada entre els alumnes (10-11 anys) del seu curs i el que feien el quart d'E.G.B. al nostre centre, Sant Bonaventura. Tant el president de l'A.P.A. —Miquel Llodrà— com el professor del susdit curs —Antonio Corrales Fernández—, acceptaren més aviat que de pressa els suggeriments de la senyora Gachet. Lògicament, el director, Fra Antoni Roldán, T.O.R., donà el vist i plau sense pipellejar.

Les propostes més concretes eren:

1.ª) Els alumnes d'allà i els estudiants de l'assenyalat quart curs s'intercanviarien correspondència —escrita— una partida de mesos; s'enviarien plànols, revistes, diaris, vocabulari, etc., de les respectives regions, com també característiques del centre docent, horaris, assignatures i altres peculiaritats d'aquest estil. Així ho varen fer, per cert.

2.ª) A l'acabament de curs, els 21 alumnes del «Jean Jaurès» vendrien a Artà a passar-hi una setmana. Veurem com va anar d'allò més bé.

3.ª) Els nostres escolars —també 21, mirau per on!—, tornarien la visita abans de començar les vacances d'estiu. El suggeriment fou duit igualment a terme, ja ho cree! I ben gustosament!

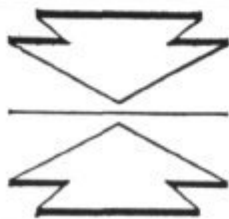
El cas és, idò, que, per tal de dur a bon port la primera proposta, el matí del dia 3 de maig d'enguany arribaven a la Plaça del P. Rafel Ginard Bauçà els al·lotets francesos, la seva Mestra, l'espòs d'aquèsta i un fill dels dos. Esperaven, ho poreu suposar, el nostre Director, alguns professors, membres de l'A.P.A., els alumnes de quart i una partida de pares dels nostres nins.

Hi hagué bulla a balquena. I l'emoció forta d'un cas mai viscut pels protagonistes. Llambrejaven de gaubança les cares dels petits i dels grans.

L'al·lojament es va fer al nostre convent. Després, les «Josefines» s'encarregaren de fer i servir amablement el menjar de cada dia.

No em queda més remei que oferir tan sols un resum de les nombroses activitats desplegades pels francesos i els mallorquins. No vul apurar a cap responsable de l'Artà.

Visita a l'Ajuntament —rebut pel Tinent Batle, amb absència del Batle— i a centres religiosos, passejades a Cala Mesquida, Cala

CENTRE DE RECONeixEMENT
METGE - PSICOLOGIC
ARTÀ

**certificats metges per
permís de conduir i
licència d'armes**

Avinguda Ferrocarril, 2, 1.er
(Damunt Bar Almudaina)
ARTA

OBERT
DILLUNS I DIMECRES
DE 17 A 21 H.

Agulla, Cala Ratjada, Canyamel, Ses Coves, Ciutat, l'Ermita de Betlem i un caramull més d'actes, ompliren —sempre amb el temps més just que la pell del nas— la setmana. Bastants de pares dels nostres alumnes acompanyaren gaire bé cada dia a l'al·lotge. Bono, endemés del professor A. Corrales.

Per altra banda, no tot eren visites i passeigs. També tingueren l'avinentsa d'admirar «videos». A Na Batlesa, sobre la Setmana Santa d'Artà i referent a la menestralia del poble, sobretot la llatra. Al nostre col·legi, varen veure una mostra folklòrica. Els francesos romanien ulls astorats contemplant «Els Dimonis», «Es Cavallets», el grup «Esclafits i Castanyetes», etc.

Dia 7, cada un dels nostres col·legials que havia mantingut correspondència epistolar amb un dels companys de Carcassonne, vingué al col·legi —ja abans de berenar—, se'n dugué el francès —o la francesa— al domicili propi, on, fetes les degudes presentacions (si no s'havien realitzat dies anteriors), el nin visitant hi passà tot el dia, amb berenar, dinar i sopar inclosos.

Lendemà, a l'entrada de nit, comiat dels dos cursos. Oferiments d'amistat continuada, promeses de més correspondència i noves visites, noms, adresses i telèfons a les agendes, besades a rompre i qualque llagrimeta, tancaven sis dies d'agradosa convivència. Havien estat uns intercanvis desconeguts i amb molts de caires profitosos. Vint-i-un alumnes se'n tornaven cap a ca seva. Ells i els senyors Gachet porien romandre prou gojosos. L'experiència havia sortit rodona, segons repetien els d'allà i els d'ací.

FAN TORNES DE LA VISITA. Era la tercera proposta del projecte. Ho hem escrit més amunt.

Llegesc el programa que es va aparellar. He vist tot d'una que degué enlairar l'esperit tendre dels nostres col·legials, de 10 a 11 anys.

Em fa pena, pena abundosa, que la manca d'espai m'obligui a fer un extracte de la visita-convivència, esdevinguda en intercanvi cultural. Deix constància just de les dades de més relleu. Al meu entendre, és clar.

Dies del viatge: 20-27 de juny.

Alumnes: nins i nines del quart curs d'E.G.B. del Col·legi de

St. Bonaventura. Vegeu la relació nominal vora la fotografia.

Mitjans emprats: avió des de Ciutat a Barcelona; el tren, per anar a Carcassonne; l'autocar, per a les excursions a l'entorn d'aquella comarca; el vaixell, des de Barcelona a Ciutat.

Posada: Col·legi Varsovie, de la ja citada ciutat de Carcassonne.

Visites i excursions: A la població, a l'Ajuntament —amb solemne recepció per part del Batle, sa senyora i alguns Regidors—, el riu Aude, la «Muntanya Negra», Font-Romeu —estació d'aquí—, bosc de Lombalière, estadi Albert Domec —s'hi practicaren competicions esportives— i el llac Aler, on hi pegaren un capfíco tots, petits i grans.

Acollida: A càrrec de la família Gachet i dels nins (i pares) que havien vingut a Artà. El diari «La Dépêche Du Midi» publicà un interessant reportatge amb un bon retrat del grup francès-espanyol.

Talment com em diuen els viatgers nostres, encara se'n llepen els dits de l'acollida amistosa, social, amable, sacrificada, amb la qual foren atesos, distingits i obsequiats. Vaja, que aquell matrimoni i altra gent es desferen en peces per tal de tenir contents els visitants mallorquins. De més a més, els alumnes de cada col·legi establiren unes relacions tan atapides de cor que no vulgüeu sobre les llàgrimes que aquells corets feren pujar als ulls a l'hora de l'acomiadament. M'asseguren que les emocions vessaven encara amb més força que quan hi hagué els «adéus» el dia 7 de maig, davant del nostre centre escolar, St. Bonaventura.

Déu vulgui que, més endavant, cada un dels nins i nines que han viscut les experiències contades més amunt, pugui dir i repetir: unes llavorettes sembrades dins el meu esperit, quan anava a escola, han gregat i han donat bons fruits!!

Tot això que m'han contat i que he transcrit, em recorda aquelles paraules d'un llibre escrit a Artà: «Un nou clima de germanor facilitarà una lluminosa albada de somriures i de somnis» (G. Mateu, T.O.R.).

FRA. JAUME TUGORES, T.O.R.

NOTA BIBLIOGRÁFICA

Ermitaños de Mallorca.

Juan Mir y su obra.

Mallorca 1988.

Autor: Antoni Gili i Ferrer.

Mn. Antoni Gili, nuestro querido historiador artanense, siguiendo su muy estimable trayectoria de investigador, acaba de publicar un nuevo libro sobre los ermitaños de Mallorca.

Para el Sr. Gili la vida de los ermitaños mallorquines no es ciertamente un tema intocado toda vez que ya se había ocupado de él en aspectos concretos del mismo: *Historia de la Ermita de Betlem (1975)* y *Ermitaños Insignes de Mallorca (1978)*. La obra recién publicada viene a ser la ampliación y coronación de las dos anteriores, ya que abarca la materia en general y nos la da a conocer de forma completa.

El nuevo libro *Ermitaños de Mallorca* es un detenido estudio sobre los anacoretas mallorquines, sobre todo a partir del venerable Juan Mir de quien hogaño se cumple el tercer centenario de su muerte. La obra, con profusión de datos y notas a pie de página, contribuirá sin duda a conocer mejor la vida y obras de aquellos amantes del desierto que a través del tiempo salpicaron con sus virtudes la Trinidad de Valldemosa, la Ermita de Betlem de Artá, San Salvador de Felanitx o Bonany de Petra, por citar sólo los cenobios más destacados.

En esta obra que comentamos se encontrará fácilmente desde la descripción de la primera ermita de Mallorca (Sant Honorat de Randa) hasta la relación pormenorizada de los ermitaños fallecidos desde 1674 hasta nuestros días, con inclusión —y esto es muy interesante— de las sucesivas Constituciones

por las cuales se han regido estos hombres de Dios a través de los años.

El libro va precedido de una *Introducción* de Llorenç Alcina i Rosselló, tiene bastante parte gráfica y está editado en *Gràfiques Miramar*, de Palma.

Una obra, en fin, digna de figurar en todos los anaqueles de las personas interesadas por estas cuestiones y por la cual felicitamos sinceramente a su distinguido autor.

J. S.

Gran èxit assolit pel polifacètic Pep Forteza amb la seva exposició d'Estudis sobre textures que poden veure a Na Batlessa.

Façanes antigues, postals, carrers, estudis de Foravila, Eivissa i Ciutat. Un total de vint obres que embadaleixen de goig que donen a la vista.

Pere Pep Gil, amb el seu estil planer, en féu la presentació.

Pep Forteza és un jove amb inquietud que qualque dia donarà glòria al nostre poble. Es prepara sòlidament i, per tant, estarà en possessió d'una professionalitat que donarà segell propi a les seves creacions, de què ja n'han agut proves dins es nostre poble.

Maria Antònia Sastre exposa a "Sa Nostra" una colecció de dibuixos a plumilla que són d'una delicadesa desacostumada. Monja de la caritat, viu actualment a Paiporta i fa l'exposició a benefici dels pobres del Perú.

A les mateixes dades i dins el mateix local, Joan Amorós (Sopa) mostrarà les seves pintures.

Uns del més prestigiosos pintors de l'illa. Creim que vora vora es veurà curull d'un públic que valora l'obra de Miquel Brunet i desitja conèixer els treballs de Rafel Calders. Per altra banda, la presentació de Miquel Mestre és la promesa de fruïció d'una hermosa pàgina literaria ben expressada.

CERAMICAS EN CA'N CARDAIX

Aina M.ª Lliteras

Nacida en Artá, su interés por la pintura y la música se manifiesta desde su infancia.

Expone por primera vez y de forma individual en el año 1976, presentando telas del entorno que la rodeaba, fascinada por su color y subyugada por el fulgor de sus aguas, consiguiendo ya en esta ocasión una buena crítica en el Diario de Mallorca. Tras cuatro años de absoluto mutismo, la artista irrumpe con gran fuerza en el campo de la cerámica. A partir de aquí sus obras son más sùtiles de color, expresiones y con gran variedad de estilos lo que pone en manifiesto la creatividad de la artista, la cual plama en todos ellos su gran personalidad. Ha expuesto con marcado éxito en gran parte de nuestro territorio nacional y diversos países de Europa. Su obra se halla extendida por Europa, América y Japón, obteniendo premios y medallas de Oro tanto a nivel nacional como internacional que acreditan su maestría.

EE.UU. 1988

J. KEMPSTER

RETAZOS DE ANTAÑO

ANECOTARIO DEL «CIRCUIT DE SANT SALVADOR»

Nuestra glosa no se centra esta vez en cantar las gestas y legendarias hazañas de los ases y campeones. Está dirigida a develar la otra cara de la moneda, la anecdótica, la humana, la que no conoce de adjetivos ni epítetos rimbombantes, pero que de modo indeleble lleva inherente toda manifestación cargada de años de historia. Tal es el caso de esta institución tan nuestra y tan estimada como es el «Circuit de Sant Salvador».

... 1941. Artà ardía en fiestas. Los corredores participantes en el «Circuit», pasaban raudos, una y otra vez, bajo la arcada monumental del «castell», que simbolizando el escudo de la villa, se instalaba en aquellos años de la Post-guerra, a «damunt Cas Canonge». El gentío agolpado a lo largo de las aceras de «sa carretera nova», seguía expectante el desarrollo de la carretera, absortas las miradas en el rodar «den Tomeu Flaquer». La emoción estaba alcanzando su cénit, cuando en pleno fragor de la prueba, nada más cruzar «es castell», Andrés Canals, el popular ciclista, muy querido de la afición artanense, atropellaba a un chiquillo que peligrosamente se había adentrado en la calzada y que resultó ser en Biel Roseió, hijo de «l'amo En Biel» masajista «den Flaquer» y al que se le tuvieron que aplicar varios puntos de sutura y cuyas secuelas permanecen aún visibles. «N'Andreu Canals», gran deportista y verdadero caballero y que tenía en gran estima a «l'amo en Biel», obsequió al mozo con una moneda de dos pesetas y que cual elixir milagroso calmó al instante las molestias y dolores que acuciaban «en Bielet».

***

... 1935 vio nacer el «Circuit de Sant Salvador» que en el transcurrir de los años se ha venido convirtiendo en la prueba más añeja del calendario ciclista balear. Es de dominio generalizado que aquella primera carrera se erigió en un histórico mano a mano Fombellida-Flaquer, que por diversas razones y circunstancias se adjudicó con todo merecimiento el corredor hispano-francés.

Los comentarios y cábalas después de la carrera eran tan numerosos como contrapuestos entre la nutrida afición artanense. Toda una extensa gama de opiniones apasionadas y contradictorias afluan sobre el desarrollo de la prueba. Cuando al anochecer, Flaquer acudió al local social instalado en «Ca na Patrona», directivos e hin-

Año 1932. Primer clasificado: Flaquer.

chas se arremolinaron en tropel en torno suyo, ávidos de conocer su pensamiento acerca de la supuesta superioridad de Fombellida. Flaquer, sereno y cauteloso, sentenció en medio de gran expectación: «Ara, no puc dir si me guanya. No heu se. Demà a sa pista mos tornarem a trobar i després ja vos ho podré dir». Sobre el cemento del velódromo de «Son Tayet», Flaquer le devolió cumplida respuesta. Su superioridad fue clara y contundente. Sin embargo, la derrota de Fombellida no empaña ni empalidece la gesta llevada a cabo un seis de agosto, en plenas fiestas y bajo un calor sofocante, cuando con su victoria tuvo el honor de encabezar el palmarés de una carrera, orgullo dels artanencs, el «Circuit de Sant Salvador».

JAIME CASELLAS

Llegada de Flaquer a la meta de Artà (1945).

Comercial ARTÀ

EN COMERCIAL ARTÀ ENCONTRARÁ LAS
TRES COSAS QUE USTED BUSCA:
SERVICIO, CALIDAD Y PRECIO

EXPOSICIÓ I VENDA:
Carrer de Ciutat, 46 - ARTÀ

Per més informació: Cridar al Tel. 56 21 48

MOTOCULTORES (CONDOR)
MOTOSIERRAS (MONDIAL Y OPEN)
SEGADORAS HIDRÁULICAS (ZAZURCA)
SEGADORAS ACONDICIONADORAS (ZAZURCA)
REMOLQUES ESPARCIDORES
REMOLQUES ENSILADORES
EMPACADORAS Y ROTOEMPACADORAS (BATLLE)
CUBAS DE VACÍO
BARRAS DE CORTE
BOMBAS PULVERIZADORAS
ROTOCULTIVADORES

EMPEZO A RODAR EL BALON EN «SES PESQUERES»

Pues sí, el pasado jueves día 21 de Julio empezaron los entrenamientos del C.D. Artá. Los aficionados que se dieron cita en el campo a decir verdad no fueron muchos, si bien, se notó cierto jolgorio y ganas de fútbol.

Los jugadores tampoco eran demasiados, pocas caras nuevas en relación a la temporada anterior, solamente vimos a Manolo Suárez y al entrenador Jaime Mascaró. Preguntando éste sobre si había fichado, nos contestó que no, que hay muchas posibilidades pero que todavía no había nada hecho. Notamos sin embargo la falta de muchos jugadores de la temporada anterior, (Remacho, Martínez, Damián, Rocha, Piris) etc., etc. Según se nos comentó, los problemas laborales hacen estragos en estas fechas.

De todas formas, un directivo nos aseguró que se están haciendo muchas gestiones para la adquisición de nuevos jugadores, y si el ficharlos no es posible, por lo menos conseguir que vengan cedidos. Queremos (continuó este directivo) que la afición de Artá tenga un equipo acorde con su solera y prestigio, y vamos a hacer todo lo humanamente posible para conseguir el ascenso.

Pues bien amigos, que Dios nos oiga, y que todas las ilusiones que parece serse han puesto en esta campaña, lleguen a buen puerto, y no se queden siendo precisamente eso «ilusiones».

LAMIGO

Interesantes opiniones del Capitán del C.D. Artá, JAIME GENOVARD «Bossa»

Ante el comienzo de una nueva temporada futbolística, hemos querido saber de la opinión del capitán del C.D. Artá, Jaime Genovard, jugador con muchas temporadas en el equipo y que ha contribuido como el que más, en darle muchas tardes de gloria al fútbol artanense.

P.—Jaime, aunque ya ha pasado el mal trago ¿Podrías decirnos según tu opinión a qué fue debido el descenso?

R.—En líneas generales en la inexperiencia del equipo en la categoría de regional preferente.

P.—¿Cómo se presenta la nueva temporada?

R.—Particularmente con mucha ilusión.

P.—Como capitán del equipo ¿Confías en los jugadores locales?

R.—Claro que sí, son mis amigos, lo que no me gusta tanto es que fallen entrenos.

P.—Se comenta que en el equipo hay varios jugadores locales de los considerados «problemáticos» ¿Qué opinas de ello?

R.—El problema tiene fácil solución, no fallar entrenos.

P.—Sabemos que tenías ofertas de otro equipo de superior categoría, sin embargo, has preferido quedarte en el C.D. Artá. ¿Por qué?

R.—Por razones profesionales.

P.—¿Qué aspiraciones tiene el equipo en esta próxima temporada?

R.—Con el esfuerzo de todos a subir de categoría.

P.—Según tu particular opinión ¿En qué categoría piensas tú que tendría que jugar el C.D. Artá?

R.—Con los jugadores locales y un refuerzo por línea, sin problemas en regional preferente.

P.—¿Crees que es posible?

R.—Debemos tener mentalidad de ganadores, vamos a ir a ganar la liga.

P.—En muchos pueblos se considera que Artá es un campo difícil, en donde es bastante problemático puntuar, debido en gran parte a la «agresividad» de su afición. ¿Qué opinas de ello?

R.—Para mí, la afición artanense se merece todo mi respeto y pienso que la inmensa mayoría de los aficionados les va la «deportividad».

P.—Sinceramente Jaime ¿Qué opinas de la nueva Directiva?

R.—Confío plenamente en mi Presidente y en el «mister», eso lo dice todo.

P.—Por último, como jugador y como capitán del equipo ¿Qué le pedirías a la afición de cara a la próxima temporada?.

R.—Que vayan al campo, que nos animen constantemente y que no duden que haremos todo lo posible por no defraudarles.

ENTREVISTA A JUAN MARTI, UN PORTERO CON MUCHO FUTURO

En esta ocasión hemos mantenido una charla con Juan Martí, un muchacho con 18 años recién cumplidos, del cual y a decir de los entendidos se le augura un brillante porvenir. Es un producto nato de la cantera, todo su historial deportivo ha transcurrido en los equipos del C.D. Avance y los juveniles del C.D. Artá. Estas son sus opiniones.

—Juan, en otras ocasiones te vimos jugando como extremo zurdo ¿A qué se debe el que juegues de portero?.

—Exactamente no lo sé. Estaba jugando con el equipo de la Colonia y un buen día me hicieron jugar de portero, la verdad es que me gustó; luego me dijeron que el Artá necesitaba uno y así fue como empezó todo.

—¿Te han metido muchos goles de los considerados «tontos»?

—De los muy tontos solo recuerdo unos pocos, pero de estos en los que fallas en las salidas o se te escapa un balón hay algunos.

—En esta pasada temporada, jugaste algunos partidos con el primer equipo, y a decir de los críticos no lo hiciste mal ¿Encuentras que es mucha la diferencia?

—Pienso que no, aunque es otra la manera de jugar, se juega con más fuerza, se chuta más fuerte, etc.

—¿Cómo te llevas con el otro portero del equipo Mateo Arrom?

—Bueno, no lo conozco mucho, pero nos llevamos muy bien tanto las veces que hemos entrenado juntos como fuera del campo.

—¿Pensas tener muchos problemas para poder ser titular?

—Pienso que sí, ya que Arrom es un gran portero y así lo ha demostrado en esta pasada temporada siendo el más regular.

El pasado jueves día 21 empezaron los entrenos ¿Podrías decirnos a qué aspira el C.d. Artá en esta próxima temporada?

—A lo único que se aspira es al ascenso, y todos haremos lo imposible por conseguirlo.

—¿Crees que la plantilla actual es suficiente?

—No, como mínimo necesitaríamos 17 o 18 jugadores, y no lo somos.

—Por último Juan, ¿Cómo se explica que habiendo desde hace años buenos jugadores en el fútbol-base, sean tan pocos los que llegan a triunfar en el primer equipo?

—Para llegar al primer equipo se necesita tiempo, por eso algunos a mitad de camino se cansan por falta de tiempo o de voluntad.

—¿Quieres añadir algo más?

—Solo agradecer la confianza que ha puesto en mí el C.D. Artá.

HIPICA

Semana tras semana la junta directiva del Club Hípico, se ha reunido para preparar y confeccionar el programa de carreras, ya tradicionales, que se van a celebrar en las fiestas de San Salvador, el viernes día 5 de Agosto por la tarde, en el Hipódromo de Son Catiu.

En esta ocasión se ha tenido en cuenta que varias pruebas íntegras, estén compuestas por caballos locales, que como hemos dicho en otras ocasiones son las que dan soporte a la afición de los pueblos, de no ser así, no tendrían razón de ser.

Habrà una prueba dedicada para potros de 2 años con la participación de NOBEL, NUMBELA, NOSTRO VX y NISPRO.

En este programa no pueden faltar las carreras como son una de caballitos ponys para la gente menuda y dos al galope para los aficionados a esta modalidad.

Quizás la prueba más esperada y que causará más expectación con mayor arrastre de público, sea la carrera también confeccionada con productos locales, todos ellos con gran prestigio

Potro de 2 años NOSTRO VX.

dentro del trote mallorquin, como son MORELLET que lo conducirá Antonio Tous, HIGEA por Miguel Angel Esteva, HARISOL por Mateu Metler, JIVARO por l'amon Miguel Bó y JOYA BOIS, después de una temporada de descanso, por Tofol d'el Dorado.

Los demás caballos artanenses que tomarán parte en este día son: JEREMI, LECHUZO, EDIK, JOLI GRANDCHAMP, JOIELL, CASTAÑER, FAULA y E. MARISOL.

En resumen un total de 17 trotones, otros tanto de galope más unos ponys alcanzarán el número de 40 equinos, todos ellos locales, que juntamente con los visitantes que vengan no cabe duda que el programa queda completo y en condiciones de satisfacer los gustos de toda la afición, asegurando una vez más el éxito de estas carreras.

Durante el mes de Julio la participación de caballos de Artá ha sido masiva, con resultados positivos ya que MORELLET se clasificó en el GRAN PREMIO CIUDAD DE INCA, en el día 2 JOLY GRANDCHAMP consiguió una victoria mientras el día 9 lo hacía Harisol, el día 16 CASTAÑER consiguió una merecida 2ª posición con un crono de 1'27"1, mientras su conductor Miguel Angel Gili debutaba en el Hipódromo de Manacor.

La nota triste ha sido la noticia de la muerte del caballo francés ESPOIR DU CHAPEAU, que murió de repente dentro de nuestro hipódromo mientras lo paseaba su preparador José Félix González.

TOMEU FEMENIAS SARD

DIUMENGE

31

Juliol - 88
10'30 h.

MOTO CROSS

III TROFEO SAN SALVADOR

ARTÀ

Puntuable pel Campionat de Balears 88

Circuit: NA MAIANS - ARTÀ

Categories i Cilindrades

Juvenils 80 cc.

Juniors - Seniors 125 - 250 cc.

Demostració d'infants:

Organitza: MOTO CLUB DOS TEMPS - Artà

Inscripcions: Moto Club Dos Temps Tel. 562139 - Cafè Vedral-Palma

Col·laboren: Ayuntamiento de Artà

Bar Truy

Caixa de Balears - Sa Nostra

Coca-cola

Kart-Moto

Mallorca Motos - Honda - Montesa

Optica Artà

Servicio Renault - Artà

Salom y del Barrio - Yamaha

Talleres Joaquin

BANCA MARCH

WINDSURFING

II Regata de surf

FESTES DE SANT SALVADOR

A SA CANOVA

DIA 31 DE JULIOL A LES 11'30 H.

Organitza:

C. ESPORTIU SANT SALVADOR. SECCIÓ SURF.

Patrocina:

AJUNTAMENT D'ARTÀ

*TROFEUS PER ELS TRES PRIMERS CLASSIFICATS

*TROFEU PER LA PRIMERA FEMINA

*PLACA CONMEMORATIVA A CADA PARTICIPANT

*RIFES DE MATERIAL DE SURF

*DINAR DE GERMANOR

COL·LABORADORS

Bar El Dorado

Bar Es Truy

Comercial Artà

Peluqueria Jose Luis

Const. Massagel-Torrens

La Caixa

Optica Artà

Pintores Matamales-Gili

Autos Escanellas.FORD

Sa Nostra

FESTES DE SANT SALVADOR 88

SALUTACIÓ

Els xaragalls s'han aixugat, el blat és segat i les ametles maduren davall un sol que fa bullir l'asfalt dels carrers. La gent camina a poc a poc cercant l'ombra de les voreres i una certa lentitud envaeix el poble, una certa clama. Artà sembla buit i tranquil i la gent espera el vespre per cercar la fresca de les vetlades a la carrera. L'aire feixuc pareix que tot ho aquieta.

I de sobte, música de xeremies, corredissa d'al·lots, revettes, les places plenes i les cases buides. Tots els artanencs surten per arremolinar-se d'una forma increïble als passeigs i a les places, i veus les cares dels vells amics i coneguts que retornen: És la gran bulla, és la festa, és Sant Salvador!

Que sempre sigui així

Molts d'Anys!
Miquel Pastor i Tous
Batle

DISSABTE 30

- 15'00 h. Tirada de coloms a Bellpuig.
Organitza Societat de caçadors d'Artà (p.a.)
- 19'30 h. «Els tres tranquils», a Na Batlessa.
- 23'00 h. Recital a Na Batlessa a càrrec dels grups CALABRUIX i HARMÓNICA COIXA.

DIUMENGE 31

- 09'00 h. Des de Montuiri, amollada de coloms.
Organitza la Societat Colombòfila Artanenca.
- 11'30 h. A Sa Canova: II Regata de Windsurf. Sant Salvador
- 21'00 h. Actuació de la Coral de la Tercera Edat a Sant Salvador
- 22'15 h. Teatre a Na Batlessa a càrrec de LA IGUANA amb l'obra de Moliere:
«CASAMENT PER FORÇA»

DILLUNS 1

- 22'00 h. Cinema a l'aire lliure a Na Batlessa:
«TARZAN LUCHA POR SU VIDA».
«LA GUERRA DE LAS GALAXIAS».
- 23'30 h. Gran JINKAMA organitzat pel Bar «El Dorado» (p.a.).

DIMARTS 2

- 22'00 h. Cinema a l'aire lliure a Na Batlessa:
«EL IMPERIO CONTRATAÇA»
- 24'00 h. Al Bar «El Dorado»: Gran Concurs de menjar sindria. (p.a.)

DIMECRES 3

- 22'00 h. Cinema a l'aire lliure a Na Batlessa: «LA ISLA DEL TESORO»
- 24'00 h. 1ª GRAN MARATÓ SANT SALVADOR
Organitza: Bar «El Dorado» (p.a.)

DIJOUS 4

- 20'30 h. Al Centre Social s'obrirà la Tómbola Parroquial
- 21'30 h. Concert de la BANDA DE MÚSICA a Na Batlessa.
- 23'00 h. VERBENA POPULAR a la Plaça Nova, amb les actuacions de:
MELODIAS DE ORO, PRESIDENT i LASER

DIVENDRES 5

- 10'00 h. Cercaviles per tot el poble amb música, xeremies i caps-grossos.
- 11'00 h. Jocs a la Plaça Nova.
Organitza Club de la Tercera Edat.
- 17'00 h. Grans CARRERES DE CAVALLS a l'hipòdrom de Son Catiu (p.a.)
- 23'00 h. Focs d'artifici des de Sant Salvador, a càrrec del Sr. Jordà.
- 23'30 h. GRAN VETLADA POP-ROCK a la Plaça Nova amb els conjunts:
GUIA DEL OCIO - LOS OCULTOS
LA ERA DEL GAS

DISSABTE 6

- 10'00 h. Cercaviles per tot el poble amb música, xeremies i caps-grossos.
- 11'00 h. Grans corregudes a peu organitzades per Bar Ca'n Joan.
- 17'00 h. Pal ensabonat i cucanyes a la Placeta d'es Marxando.
Organitza Bar Sa Placeta.
- 18'00 h. Per tots els nins i nines: actuació del grup CUCORBA a Na Batlessa.
- 18'30 h. A Ses Pesqueres, XIII Torneig Sant Salvador de fútbol entre els equips:
C.D. ESCOLAR - C.D. ARTÀ
- 21'00 h. Final de II Torneig Sant Salvador de Fútbol sala local a Na Caragol.
- 23'00 h. GRAN VERBENA POPULAR amb les actuacions dels grups
EUPHORIA, QUARTZ
i ORQUESTA MANHATAM.

DIUMENGE 7

- 09'00 h. Desde Montuiri, amollada de coloms.
Organitza la Societat Colombòfila artanenca.
- 11'00 h. JINKAMA ciclista i corregudes de cintes a la Plaça de l'Ajuntament. Organitza Bar Centre.
- 15'30 h. XXXIX Circuit Ciclista Sant Salvador.
Proves per a locals, juvenils i aficionats.
Organitza Club Ciclista Artanenc. (p.a.)
- 18'30 h. Partit de basquet femení entre els equips
CARDASSAR-AUDIOLUX
- 21'30 h. Actuació de l'Orfeó Artanenc a l'Església Parroquial.
- 23'00 h. Gran Festa pagesa organitzada per
ESCLAFITS I CASTANYETES.
- 22'00 h. Partit-exhibició de futbol-sala entre els equips:
CAFETERIA MARIO (campió balear)
SELECCIÓ D'ARTÀ

SE NECESITA

APRENDIZ O AYUDANTE
DE CARPINTERO

INFORMES:
CARPINTERIA SANCHO
C/. Ciutat, 63 - ARTA
Teléfono 57 80 83

SE ALQUILA TIENDA

«BOUTIQUE SOUVENIRS»

En pleno rendimiento

Por no poder atenderla en Font de Sa Cala
Informes en la misma tienda. Frente Hotel Carolina, n.º 5

TELEFONO 56 20 93

A partir de Noviembre.

Vos dic que som un punyetero poble, més amic de la verba que de la vera i més amic de la festa que amant de la feina. Per paga, tenim entre nosaltres Es Frarets de la Tercera que, guardant a part la seva sagrada missió, són grans amics del teatre i de la bulla i quan manco en fas comptes, en complicitat amb les mares, t'han desfressat de cavallet, d'apòstol, Sant o Bonjeuset, i se queden més contents que un ca amb un os.

Mirau-vos bé la feta. Litúrgia a part, com vos deia abans. El diumenge després del Corpus que era quan es Convent celebrava la seva processó, me feren aquesta replegadissa que mestre Pep Butlo va retratar l'any 1929.

Aclarir tota sa nissaga ha duit un feiner a en Joan Ganància, que amb en Joan Alzamora, Es Carter, i tots els que podien aportar el seus sebres ha remogut mig poble per aclarir el net.

A la fi les vos podem anomenar, demanant clemència si hi trobau qualque equivocació. La vista ja falla i la patulea se sentia es paper.

Són de darrera a davant i d'esquerra a dreta:

En Jaume Cantó, alias Calet o Pifoler, que darrerament amb en Joan Regalim feian feina a Sa Brigada; casat amb Na Nyeca una revetlera simpàtica i molt guapa. En Bernat Llodrà, Massot, al cel sia. En Toni Valls, que viu per Ciutat; En Toni Coves, magre i gran, fill d'aquell home de confiança d'Es Rafalet. Joan Canet, mort molt jove. En Pep Tous, de Sa Clova, que va morir a la Guerra civil. En Joan Moyà amb posat de Canonge; En Toni Amorós, Sopa, amb cara de místic; En Tomeu Gili, Balaguer; En Xesc Tous, de Sa Clova, germà d'en Pep. En Joan Amorós, Sopa, amb una creu i s'index assenyalant el cel o ja preveien que qualque dia seria es número u, i que quan fou batle entre altres coses instal·là s'aigua corrent a ses cases. En Miquel Massanet, Sol que també viu per Ciutat. N'Andreu Ferrer, Sagristà de la Saga dels Ferrer Pons, que mos fugí per anar-se'n devers Pollença, amb un posat de patrici romà.

Sa fila d'abaix:

En Joan Espinosa, fa poc tornat d'Amèrica que du es cap acalat de flors que li posaren damunt. En Sebastià Massanet, Banaula, el cel sia ell. En Miquel Gili, Pinzell, serrador de molt d'ofici.

Sa vedette de sa fotografia, segons sa nostra pobre opinió és es següent:

En Pep Rotxet, de Can Rotxet, gras, amb sa corona torta que ja sembla es «gorro» de cuiner que es posava per San Agustí o Cala Rajada fent paelles per als turistes, amb una Ave Maria en ses mans i es ruquet que pareix es davantal. En Pep, casat amb Na Jerònia, és cunyat d'En Joan Ranxeret, s'home més *sarsuelero* d'Artà i que ha vist i sentit cantar més vegades En Marcos Redondo.

En Toni Espinosa, germà d'en Joan i Mestre de Trompetes, organitzador de bandes a Artà i altres pobles.

En Pere Sureda, Barraca, ex-barber, ex-empresari d'obra de palma i taxista. En Morellet, i d'aquest si que ja no podem fer més comentaris, perquè, com que surt a totes ses fotos, d'ell ja ho hem dit tot.

En Sebastià Ginard, Rei. En Ginès Sol, posador d'Es Convent; en Toni Serra, que era casat amb Na Magdalena Fito; en Pere Alzamora, Gatova; En Miquel Amorós, Cinto, que habita p'Es Port de Manacor. En Jaume Nadal, Monget, que mira sa màquina de retratar o es mostatxos de Mestre Pep Butlo amb molta de curiositat. En Pep Bernat, germà mort d'en Toni Pentali, i, finalment, en Lluís Amorós, Regalat.

Ses cròniques no diuen es temps que mestre Pep va tardar per a ternir-los tots col·locats, perquè aquí a on els veis tan santificats, tots eren de s'ull del dimoni.

Darrera sa màquina s'endevina es ramell de Conventeres, mares elevades dels seus minyons i la mirada plaent i beatífica de qualque frare a qui tots besaven el cordó.

I... acta es fabula.

Amèn.

Artà

Queridos suscriptores

Se ha puesto al cobro el importe de la suscripción de la revista «Artà» que puede Ud. ingresar en cualquiera de las siguientes cuentas corrientes:

Banco Central c/c n.º 0210390
 Banesto c/c n.º 99.101.271
 Banca March c/c n.º 13.4447
 Banco Hispano c/c n.º 1988/9
 Crédito Balear c/c n.º 601.5560.15
 "Sa Nostra" c/c n.º 1.092.804/71
 "La Caixa" c/c n.º 1385-19

A los que viven en Artà i no hayan ingresado, pasará próximamente nuestro cobrador.

No lo desatiendan. Vivimos única y exclusivamente de Uds. y la publicidad. Gracias.

La Administración

Año 1988: 1.500 ptas.

CHISTES

LE HAN INFORMADO MAL, EN VEZ DE UNA EMPRESA SUMERGIDA LO QUE LA TENGO ES HUNDIDA DE PAGAR TANTOS IMPUESTOS

¿COMO TE LLAMAS LOBO?

¡HACIENDA!

MI QUERIDA HACIENDA

A LOS ESPAÑOLES CADA VEZ SE NOS PONE LA CARA MAS EUROPERIZADA.

COMO CAMBIAN LOS TIEMPOS, VO A MI PADRE EN SU SANTO LE REGALABA NOVELAS DE VAQUEROS.

COEXA

EXCAVACIONES, PAVIMENTACIONES
DESMONTES, ETC.

Juan Sebastián Elcano, s/n. Teléfono 56 48 29
CALA RATJADA

Imprimeix:
Imprenta Politécnica
Carrer Troncoso, 3. Palma
Dipòsit Legal P.M. 203-1983

Col·laboradors: JOAN ESCANELLAS LLINÀS, LAU, JOSEP MELIÀ, BONET DE SES PIPES, SANTIAGO PERELLÓ, MIQUEL BOTA TOTXÓ, BERNAT CIFRE, MIQUEL MOREY LLITERAS, ANTONIO GINARD CANTÓ. • Maquetatge i dibuix: ARPO, JOSEP FORTEZA HIDALGO, JOAN ESCANELLAS GENOVART, CATALINA JUAN BRUNET • Fotògraf: JULIÓ INFANTE NAVARRO • Repartidor: JOAN BUJOSA TONS • Coordinació: ARTURO POMAR THOMÁS, SERAFÍ GUISCAFRÉ GENOVART • Coordinador a Palma: MIGUEL LLODRÀ PASCUAL.